

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Korejská ústava ze 17. července 1948 a její novely ve světle
politického vývoje Jižní Koreje

Petra Čajková

Plzeň 2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra ČAJKOVÁ**
Osobní číslo: **R15M0040P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Korejská ústava ze 17. července 1948 a její novely ve světle
politického vývoje Jižní Koreje**
Zadávací katedra: **Katedra právních dějin**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Zpracování textu Korejské ústavy ze 17. července 1948
3. Přehled významných momentů ústavního vývoje Korejské republiky
4. Novely ústavy
5. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: min. 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Právní předpisy:

Ústava Korejské republiky 1948 ve znění jednotlivých dodatků

Literatura:

ECKERT, C.J a kol. Dějiny Koreje. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009, 468 s., ISBN 978-80-7106-580-7

CUMINGS, Bruce. Korea's Place in the Sun. New York : W. W. Norton & Company, 2005, 544 s., ISBN 0393327027

HWANG, Kyung Moon. A history of Korea. New York : Palgrave Macmillan, 2010, 328 s., ISBN 0230205461

Články:

MCNAMARA, Dennis L. State and Concentration in Korea's First Republic, 1948-60. Modern Asian Studies, 1992, Vol. 26, No. 4, s. 701-718.

LEE, Su-Hoon. Transitional Politics of Korea, 1987-1992: Activation of Civil Society. Pacific Affairs, 1993, Vol. 66, No. 3, s. 351-367

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Katedra právních dějin

Datum zadání diplomové práce:

20. března 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2018

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

V Plzni dne 27. září 2017

Prof. JUDr. PhDr. Karolina Adamová, DSc.
vedoucí katedry

K. Adamová

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem tuto diplomovou práci na téma Korejská ústava ze 17. července 1948 a její novely ve světle politického vývoje Jižní Koreje zpracovala sama pouze s využitím pramenů uvedených v této práci.

V Plzni dne 21. 3. 2018

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce JUDr. PhDr. Stanislavu Balíkovi za pomoc s výběrem tématu, poskytnutí podkladů a prvotní inspirace. Dále bych ráda poděkovala svým rodičům a příteli za podporu při psaní diplomové práce. Mé poděkování také patří mému kamarádovi Johnu Gealfow, studentu pařížské Sorbonny, za zaslání podkladů z tamní univerzitní knihovny.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Situace na Korejském poloostrově v roce 1945.....	10
2.1	Založení Korejské republiky.....	14
3	Období první republiky (1948–1960).....	18
3.1	Syngman Rhee.....	18
3.2	Režim Syngmana Rhee 1948 –1960.....	20
4	Korejská ústava z roku 1948.....	23
4.1	Vývoj před Korejskou ústavou z roku 1948.....	23
4.2	Korejská ústava 1948.....	24
4.2.1	Kapitola první korejské ústavy z roku 1948.....	24
4.2.2	Kapitola druhá korejské ústavy z roku 1948.....	25
4.2.3	Kapitola třetí, čtvrtá a pátá korejské ústavy z roku 1948.....	25
4.2.4	Kapitola šestá korejské ústavy z roku 1948.....	26
4.2.5	Kapitola sedmá korejské ústavy z roku 1948.....	27
4.2.6	Kapitola osmá, devátá a desátá korejské ústavy z roku 1948.....	27
4.3	Zvláštní pravomoci prezidenta, moc výkonná.....	28
4.3.1	Moc soudní.....	30
5	Období druhé republiky (1960–1961).....	31
5.1	Situace před začátkem období druhé republiky.....	31
5.2	Studentský protest 1960.....	31
5.3	Změna ústavy v roce 1960.....	32
5.4	Armádní převrat v roce 1961.....	35
5.5	Konec období druhé republiky.....	35
6	Období třetí republiky (1963–1972).....	36
6.1	Vojenská junta.....	36
6.1.1	Park Chung – Hee.....	36
6.2	Ústava třetí republiky.....	38
6.3	Obsah ústavy.....	39
6.3.1	Prezident a Národní shromáždění.....	39
6.3.2	Prezident a vláda.....	40
6.3.3	Moc soudní.....	41
6.3.4	Politické strany.....	42
6.3.5	Volební komise.....	43
6.3.6	Základní práva a svobody jednotlivce.....	44

6.3.7	Samospráva.....	44
6.4	Konec období třetí republiky	45
7	Období čtvrté republiky (1972–1981).....	46
7.1	Yushin ústava.....	46
7.1.1	Nouzová nařízení prezidenta.....	48
7.1.2	Sjednocení jako cíl ústavy	49
7.1.3	Celostátní referendum.....	51
7.1.4	Vztahy mezi mocí výkonnou a zákonodárnou.....	51
7.2	Konec období čtvrté republiky.....	52
7.2.1	Y. H. incident.....	52
7.3	Období páté republiky	53
7.4	Chun Doo Hwan	54
7.5	Ústava 1981	55
7.6	Konec období páté republiky	56
8	Šestá republika	58
8.1	Prezidentské volby 1992	60
8.2	Ústava z roku 1987	61
8.2.1	Některé z nových ústavních dodatků	61
9	Shrnutí všech dodatků k ústavě.....	64
9.1	Změny ústavy v letech 1948–1987	64
9.1.1	První dodatek	64
9.1.2	Druhý dodatek.....	65
9.1.3	Třetí dodatek	65
9.1.4	Čtvrtý dodatek.....	65
9.1.5	Pátý dodatek.....	65
9.1.6	Šestý dodatek.....	66
9.1.7	Sedmý dodatek.....	66
9.1.8	Osmý dodatek	67
9.1.9	Devátý dodatek	67
10	Závěr.....	69
	Resumé	72
	Abstract	74
	Seznam použitých zdrojů	75

1 Úvod

Ústavní vývoj Korejské republiky patří dodnes v českém právním prostředí k téměř nezpracovaným tématům. Částečně proto jsem si předsevzala, že se pokusím zpracovat ústavní vývoj Korejské republiky uceleně tak, aby byl k dispozici v češtině pro účely dalších akademických zpracování. Všechny zdroje, které jsem v práci použila, jsou cizojazyčné a mnou přeložené. Tato práce by tak mohla být přínosem zejména pro českou konstitucionalistiku. V roce 2018 již pokročilá technika a kontakty ze zahraničí umožňují spolehlivé opatření poměrně velkého počtu autentických článků přímo z doby velkých změn v korejském státě, ať už se jedná o výpovědi členů komisí Spojených národů, válečných zpravodajů nebo novinářů, jejichž úkolem bylo zpracovat téma korejského ústavního vývoje. Tudíž je možné shromáždit takové záznamy, často třeba i dobové, ke kterým ještě před pár lety nebyl přístup. Tyto materiály bylo nutné zpracovat z právního hlediska a najít v nich všechna podstatná fakta, která mi umožní ústavní vývoj Koreje řádně zrekonstruovat.

Dalším důvodem pro zvolení tohoto tématu je možnost více proniknout do historie Koreje. Každá ústavní změna téměř vždy souvisí s neméně závažnou a významnou historickou událostí. Je tomu tak i v případě Koreje. Předpokladem pochopení ústavního vývoje státu je porozumění společnosti, která se s ústavními změnami musí vypořádat, popřípadě která ústavní vývoj tvoří a přijímá za vlastní. Každá ústava a její změna odráží vývoj nebo změnu myšlení ve společnosti. Samozřejmě ne vždy je tato změna vnímána jako pokrok, v případě Koreje naopak často docházelo k cyklickým restauracím předcházejících politických režimů, a to zpravidla s doprovodnými ústavními revizemi, které často politickou realitu jen dobíhaly, nikoliv ex ante tvořily.

Diplomová práce je rozdělena do 9 kapitol. Na začátku je třeba se zabývat tím, co předcházelo vzniku Korejské republiky, jaká byla situace na Korejském poloostrově a za jakých podmínek se začala formovat nezávislá Korea. Je třeba pamatovat na to, že korejské tradice mají hluboké kořeny sahající do časů prvních civilizací. Její společnost je tvořena pouze jedním etnikem a má specifickou mentalitu jako národy všech asijských zemí. I to mělo dopad na formování státu a ústavy. Další kapitoly mé práce jsou rozděleny podle časových období, které

odráží změny v ústavě. Přijetím ústavy začala první republika a s každým významným dodatkem k ústavě se zároveň zpravidla změnilo i vedení země. Vývoj korejského státu byl bojem za demokracii. Je třeba si uvědomit, že Korea byla monarchií prakticky až do roku 1910, kdy ji obsadilo Japonsko. Na základě etického kodexu, který se v Koreji dodržoval, bylo nemožné neuposlechnout příkazy hlavy státu. Tyto tradiční postoje vždy provázely i snahu o ustavení demokratického státu. Na tomto místě si nelze nevsimnout dogmatu o až posvátném vedení státu, který se někdy střetává s touhami obyvatelstva o nastolení demokratických poměrů. Díky porážce Japonska v roce 1945 vznikla Korea, která se brzy rozdělila na dvě diametrálně odlišné země. V mé práci se věnuji pouze ústavnímu vývoji Jižní Koreje, byť ústava z roku 1948 konstruuje teoretickou závaznost pro celý Korejský poloostrov. Každá kapitola obsahuje přesně časově oddělené historické úseky. Celkem se ústavní vývoj dělí na pět republik, z nichž každá je charakterizována zejména osobou prezidenta a ústavními změnami, které byly za jeho vlády učiněny. Poslední, šestá republika, je časově ohraničena toliko ze svého počátku, neboť stále trvá. Stejně jako v jiných zemích byl ústavní vývoj Koreje poznamenán vojenskými převraty, vládou teroru a utlačováním základních práv a svobod.

Přesto se nyní zdá, že Korejská republika se svým cílem implementovat demokracii uspěla. Budoucí vývoj ukáže, jakým ústavním změnám bude Korejská republika, případně Korejský poloostrov, čelit.

2 Situace na Korejském poloostrově v roce 1945

Období od roku 1945 do roku 1948 je třeba charakterizovat důkladněji. Během této periody docházelo k novému formování korejské společnosti a také hranic státu. Z hlediska ústavního práva je k vytvoření státu potřeba vymezené státní území, státní moc a stálé obyvatelstvo na daném území.¹ Fungující stát poté autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech svých občanů a vydává k této regulaci zákony na základě jednoho, obvykle základního dokumentu právního řádu.²

Konec druhé světové války v září roku 1945, znamenal pro korejský poloostrov nejistý výsledek. Japonsko bylo ve válce poraženo, a tím byla v rámci poválečného politického uspořádání světa ukončena mnohaletá okupace Korejského poloostrova. Ovšem oproti tomuto vítězství stála před korejským národem nová překážka. Tou byl pobyt „osvoboditelů“³ na jejich území. Zatímco na severu poloostrova nad Japonskem zvítězil Svaz sovětských socialistických republik (dále jen „Sovětský svaz“), na jihu to byly Spojené státy americké (dále jen „Spojené státy“). Korejský národ si přál nezávislost, ale odmítal přítomnost okupačních sil, byť zpočátku byly vnímány spíše jako osvobozující, na svém území. Právním základem pro pobyt vojenských jednotek na Korejském poloostrově byla Jaltská konference. Sovětský svaz vstoupil do války proti Japonsku tím, že napadl Mandžusko a sever Koreje.⁴ Zároveň se na druhé straně poloostrova nalézaly americké vojenské jednotky, což si vyžádalo potřebu stanovit hranici, na níž se obě armády zastaví, a nebudou si tak zasahovat do sfér svých vlivů. Tato hranice byla určena geograficky jako 38. rovnoběžka. I přes odpor Sovětského svazu byly na celém území zorganizovány volby, a to pod

¹ Viz Montevidejská úmluva z roku 1933, která poskytuje standardní definici státu podle mezinárodního práva.

² Association for diplomatic studies and training (ADST). *Moments in U. S. Diplomatic history: Cain and Abel: Splitting un North and South Korea* [online]. 15. srpna 2016 [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://adst.org/2013/08/cain-and-abel-splitting-up-north-and-south-korea/#.WgsZnWjWxPZ>.

³ Vojenských jednotek Spojených států na jižní části poloostrova, a vojenských jednotek Sovětského svazu na severu.

⁴ Sovětský svaz vstoupil do války proti Japonsku na základě jednání Jaltské konference, kde se tři velmoci (Sovětský svaz, Spojené státy a Velká Británie) dohodly na otázkách Dálného východu. Protokol z Jaltské konference je dostupný na *A Decade of American Foreign Policy: Basic Documents, 1941-49. The Yalta Conference* [online]. 2008 [cit. 20. března 2018]. Dostupné na <http://avalon.law.yale.edu/wwii/yalta.asp>.

dohledem Spojených národů. Z těchto voleb, na základě rozdělení území poloostrova okupačními zónami, vzešly dvě vlády – vláda jižní Koreje, která deklarovala nezávislost na Spojených státech, a vláda severní Koreje, která naopak směřovala k militarizaci země.⁵ Spojené státy se snažily dosáhnout kompromisu se Sovětským svazem, aby mohlo dojít k unifikaci země, ale tyto snahy zůstaly nenaplněny.⁶

Tříleté období, kdy se armáda Spojených států angažovala na území dnes známém jako Jižní Korea, bylo charakterizováno zmatkem a nejistotou ohledně vzniku a směřování nově vznikajícího státu. Tato složitá situace byla vyvolána několika faktory. Spojené státy nijak právně neupravily svůj pohyb na území Korejského poloostrova, ani nebylo jasné, jaká je jejich politika a postavení vůči obyvatelstvu na území Korejského poloostrova. Neustále docházelo k narůstání napětí mezi Spojenými státy a Sovětským svazem a existence světové polarizace a začínající studené války se odrazila i v korejské politice. Spojené státy udržovaly diplomatické vztahy s dynastií Choson⁷ už mezi roky 1882 a 1905, přesto Korea svou rozlohou nepatřila mezi jakkoliv strategicky a politicky důležité asijské země.⁸

Kapitulace Japonska, které do roku 1945 okupovalo Korejský poloostrov, znamenala svobodu pro celý korejský národ. Avšak to, jakým způsobem byla země osvobozena a které mocnosti se na tom podílely, určilo další vývoj událostí. Během 35 let, kdy Japonsko okupovalo území Koreje, se v korejské společnosti vytvořila široká škála politických spolků.

Je důležité si uvědomit, že před příchodem amerických vojsk do Koreje Korejci založili samosprávné organizace, tzv. lidové komise. Vedoucí těchto komisí organizovali generální shromáždění, které vyhlásilo založení „Korejské lidové

⁵ Association for diplomatic studies and training (ADST). *Moments in U. S. Diplomatic history: Cain and Abel: Splitting un North and South Korea* [online]. 15. srpna 2016 [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://adst.org/2013/08/cain-and-abel-splitting-up-north-and-south-korea/#.WgsZnWjWxPZ>.

⁶ Přímý odkaz na rozhovor Davida E. Marka, politického poradce Spojených států (POLAD), v Seoulu mezi roky 1946–1949. Dostupné na <http://www.adst.org/OH%20TOCs/Mark,%20David.toc.pdf>.

⁷ Choson dynastie trvala v Koreji od roku 1392 až do roku 1910, kdy byla Korea obsazena Japonskými okupačními silami. Více v knize *The Origins of the Chosŏn Dynasty* od Johna B. Duncana, University of Washthignton press. 2000. 395 s. ISBN 9780295979854.

⁸ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm>.

republiky“. K tomu došlo 6. září 1945, zatímco v exilu, zejména v Číně, se zformovala exilová vláda tzv. „Korejská prozatímní vláda“. Spojené státy právně ani fakticky neuznávaly existenci žádné z těchto vlád. V čele prozatímní vlády stál Syngman Rhee, a její viceprezident a premiér Kim Ku a Kim Kyu-sik. Když došlo k návratu těchto představitelů prozatímní vlády do Jižní Koreje, byli pobouřeni chováním amerických okupačních sil, neboť na jejich přímý rozkaz docházelo k sesazování lokálních úředníků a starostů, a to tak, že na takto uvolněná místa byli dosazováni vojáci americké armády, kteří často neznali ani jazyk pro jednání s obyvatelstvem.

V Koreji se po druhé světové válce stala znovu populární Korejská komunistická strana, která stála za zrodem lidových komisí a vyhlášením Korejské lidové republiky. Rychle získávala příznivce z řad studentů, farmářů a jiných manuálně těžce pracujících obyvatel Koreje. Její politická aktivita byla řízena sovětskými rozkazy z Pchjongjangu, tudíž logicky došlo ke konfrontaci zájmů této strany s politikou Spojených států.

V prosinci 1945 došlo k oznámení zásadního rozhodnutí Spojenými státy korejskému obyvatelstvu. Spojené státy totiž vyhlásily nad jihem Koreje svůj patronát, který měl trvat pět let. Pro Korejce, kteří očekávali okamžitou nezávislost, bylo toto rozhodnutí nepřijatelné a původně vřelé vztahy mezi korejským lidem a americkými jednotkami výrazně ochladly.

Spojené státy již od začátku podporovaly návrat všech členů vlády z exilu. Snaha Spojených států o kompromis mezi konzervativní pravicovou exilovou stranou a Lidovou stranou ale vedla pouze k dalším rozmiškám a neshodám. Představa koalice byla pro tyto dva ideologicky rozdělené tábory absurdní. Čím déle probíhala jednání, tím více bylo jasné, že názorový rozkol je příliš velký. Zejména palčivým tématem byla otázka patronátu nad Korejským poloostrovem. Návrh exilové vlády, že by Korejci měli výrazně protestovat proti rozhodnutí o patronátu, bylo pro ostatní strany neakceptovatelné a naopak.⁹

O rok později vojenská správa Spojených států zřídila Prozatímní legislativní radu Jižní Koreje, která měla formulovat návrhy zákonů tak, aby bylo možné začít

⁹ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm>.

s politickými, ekonomickými a sociálními reformami. Tato rada byla tvořena 45 členy, převážně z řad příznivců Kim Kyu-sika, který byl propagován americkým velením, avšak podporu široké veřejnosti neměl.¹⁰

Mezi lety 1945–1948 došlo v korejské ekonomice ke stagnaci a chaosu vlivem překotných politických rozhodnutí. Po dobu japonské okupace se Korejská ekonomika vyvíjela pouze jako integrální součást japonského impéria a jeho zájmů. Jakékoliv obchody byly spojeny s Japonskem a Mandžuskem. Rozdělení Koreje podle 38. rovnoběžky tuto situaci ještě zhoršilo. Je nutné si uvědomit, že kvůli rozdělení zůstala většina těžkého průmyslu v sovětské okupační zóně. Tento fakt zapříčinil krizi v jižní části země, která byla z větší části odříznuta od elektřiny a tepla, neboť uhlí bylo dováženo z Mandžuska. Dalším důsledkem ekonomické krize byla deportace zhruba 700 000 Japonců, kteří povětšinou stáli v čele korejských dolů a továren. V době japonské okupace Koreje Japonci dosazovali do vedoucích pozic továren své techniky, manažery a také poskytovali případný kapitál. Jejich odchod způsobil vážné problémy s nezaměstnaností, neboť Korejci nebyli připraveni nahradit tato místa svými pracovníky. Posledním výrazným ekonomickým problémem byla vlna migrantů vracejících se po „osvobození“ Koreje domů. Do roku 1950 se postupně do země vrátil přes milion obyvatel z Japonska, dalších 120 000 z Mandžuska a Číny a 1,8 milionu obyvatel emigrovalo ze severu na jih.¹¹

Všechny tyto politické a sociální faktory měly za následek nárůst inflace, nedostatek potravin a jiných zdrojů pro rostoucí masu obyvatel a přerušené dodávky elektřiny ze severu Koreje zanechaly obyvatele jižní části poloostrova bez jakýchkoliv prostředků.¹²

¹⁰ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm>.

¹¹ OH Jung-Eun, KANG Dong Kwan, SHIN Julia Jiwon, LEE Sang-lim, LEE Seung Bok, CHUNG Kiseon. *Migration Profile of the Republic of Korea*. IOM MRTC Research Report Series, No. 2011-01. IOM Migration Research and Training Centre. Goyang-si, Republic of Korea.

¹² SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm>.

2.1 Založení Korejské republiky

V atmosféře ekonomické krize a nespokojenosti obyvatel Spojené státy navrhly provedení svého dřívějšího plánu spočívajícího v poskytnutí 500 milionů amerických dolarů v horizontu pěti let na rozvoj korejské ekonomiky. Tento plán předložily Spojeným národům v září roku 1947. V říjnu Generální shromáždění Spojených národů uznalo korejský požadavek na nezávislost a učinilo kroky k postupnému odchodu okupačních sil z území Korejského poloostrova.¹³ K tomu byla zřízena Národním shromážděním prozatímní komise, která měla dohlížet na průběh voleb do Národního shromáždění, které se konaly v květnu 1948. Sovětský svaz odmítl uznat tuto rezoluci o zřízení komise a stejně tak nepovolil její vstup na severní část poloostrova, která se stále nacházela pod jeho správou.¹⁴

Poté, co Generální shromáždění Spojených národů uznalo právo korejského národa na nezávislost a začalo činit kroky k umožnění odchodu amerických vojenských jednotek, dalo toto rozhodnutí první impuls pro korejské politiky, aby začali aktivně ovlivňovat budoucí směřování jejich země. Představa Národního shromáždění byla, že se volby budou konat na celém území Korejského poloostrova jako jednotné, všeobecné a tajné. Sovětský svaz ale volby na svém území odmítal. Vzhledem k postoji Sovětského svazu bylo zřejmé, že bude Korejský poloostrov rozdělen nejen geograficky, ale i politicky, a to na komunistickou severní Koreu a demokratickou jižní část poloostrova. Právě v této době, zatímco na severu byla nejsilnější komunistická strana, se začaly na jihu objevovat desítky nových politických stran a hnutí. Nejvýraznější hlas v této politické soutěži na jihu patřil Syngmanu Rhee, který aktivně prosazoval variantu okamžité nezávislosti nehledě na napětí mezi částmi rozděleného poloostrova. Další lídři politických stran se rozhodli protestovat proti separátním volbám, které měly proběhnout jen v jižní části země. Doufali, že tímto otevřeným protestem přispějí k vyřešení politických problémů předznamenávajících rozdělení země. Dokonce v rámci jejich snahy k vyjednání společných voleb odjeli Kim Ku a Kim Kyu-sik do Pchjongjangu, kde pobývali během května 1948, aby demonstrovali

¹³ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm>.

¹⁴ National Defense and the Canadian forces. *Operation United Nations Commission on Korea*. 2008. [cit. 12 března 2018]. Dostupné na <http://www.cmp-cpm.forces.gc.ca/dhh-dhp/od-bdo/di-ri-eng.asp?IntlOpId=266&CdnOpId=314>.

svůj záměr volby bojkotovat. Syngman Rhee zůstal v předvolebním období na politickém poli sám, protože tito výrazní soupeři byli vlivem přerušování dodávek elektrické energie odstráněni od jakéhokoliv působení na své případné „protestní“ voliče.¹⁵ Je nutné dodat, že na jihu již komunistická strana ztratila většinu svých politických příznivců a další nepokoje měly za následek jejich emigraci do severní části země. Ačkoliv Kim Kyu-sik byl jasným favoritem vlády Spojených států, zůstal v kritické době prakticky uvězněn na severní straně Koreje.¹⁶

Národní shromáždění bylo zvoleno v květnu 1948. Přijalo ústavní zákon, který zakládal prezidentskou demokracii, a volební období prezidenta bylo stanoveno na 4 roky. Syngman Rhee, jehož strana volby s přehledem vyhrála, se stal hlavou Národního shromáždění. Korejská republika byla vyhlášena 15. října 1948 a Syngman Rhee se stal jejím prvním prezidentem. Pár dní po proklamaci Korejské republiky dokončila komunistická strana na severu fakticky rozdělení země tím, že přerušila všechny dodávky energie na jih země. Do měsíce byla na severu země vyhlášena Korejská lidově demokratická republika, v jejímž čele stanul premiér Kim Il Sung. Ten své postavení odvozoval od voleb, které se konaly na severu, a údajných tajných voleb, které se měly odehrávat na jihu od 38. rovnoběžky.¹⁷ Je třeba zmínit, že v období mezi roky 1948–1950 nebyl sever Koreje, na rozdíl od jižní části poloostrova, roztržěn politicky ani ekonomicky. Industrializace severu zajistila režimu překonání ekonomických problémů po rozdělení země a podpora Sovětského svazu, umožnila Kim Il Sungovi, stát se legitimní hlavou státu v očích obyvatelstva. Komunistická strana prosadila plán znárodnění velkých podniků, což díky neexistující opozici proběhlo hladce. Četnými reformami, kterými se Korejská strana pracujících inspirovala v Sovětském svazu, tak připravila půdu pro zmobilizování obyvatel do války.¹⁸

Prvním svobodným korejským volbám po letech japonské nadvlády předcházelo poměrně vyhrocené povstání na ostrově Jeju. K tomuto povstání komunistických

¹⁵ Syngman Rhee chtěl nezávislost Koreje, i pokud by to mělo znamenat pouze nezávislost jihu poloostrova, zatímco jeho soupeři chtěli Koreu sjednotit. Voliči si tak byli nuceni vybrat mezi dvěma alternativami.

¹⁶ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm>.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ SETH Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Rowman & Littlefield Publishers, 2010. 320 – 321 s. ISBN 9780742567177.

sympatizantů, které vedl Kim Dalsam proti prozatímní vládě na jihu Koreje, došlo 3. března 1948, a to jen měsíc před začátkem voleb. Došlo k použití palebné síly ze strany státní policie, což následně vyústilo v několik útoků na policejní stanice, jejichž výsledkem byla smrt nejméně 50 jejích příslušníků.

Samotné volby byly organizovány v teritoriu náležejícím správě Spojených států a započaty 10. května 1948. Z tehdejších 200 volebních mandátů získala 55 křesel strana vedená Syngmanem Rhee spolu s Korejskou demokratickou stranou, která získala 29 mandátů. Jak již bylo deklarováno v rezoluci Spojených národů, byla zřízena speciální volební komise dohlížející na demokratický průběh voleb. Aby byla tato kontrola efektivní, bylo jí pověřeno okolo 400 důstojníků a vládních úředníků.

Zároveň vláda Spojených států rozhodla o založení provizorního poradního armádního sboru, který čítal na 100 vojenských poradců a odborníků, kterým velel brigádní generál William Lynn Roberts. Jejich pracovní náplní bylo vycvičit korejskou armádu. Bylo to nezbytné pro potlačení několika vojenských povstání vedených komunisty, které propukly v městě Yeosu a Suncheon mezi 19. říjnem a 3. listopadem 1948. Odhaduje se, že počet obětí těchto rebelií činil okolo 2 000 obyvatel. Kvůli protestům vyhlásil Syngman Rhee 17. listopadu 1948 stanné právo.¹⁹

Cesta k demokracii byla v Koreji dosti krkolomná, poznamenaná vojenskými převraty, skandály a občanskými nepokoji. Ačkoliv v době osvobození od japonské nadvlády fungovala prozatímní vláda, vše bylo pouze faktickým výkonem státní moci nelegitimizované volbami. Japonská okupace Korejského poloostrova trvala 35 let, předcházející období před japonskou okupací ovšem nelze zahrnout do konceptu západních demokracií dnešních měřítek. Korejský národ si dodnes zakládá na své dlouholeté tradici království a později císařství.²⁰ Po přerušení této tradiční formy vlády japonským vpádem do země se Spojené státy pokusily nastolit v Koreji republikánskou demokracii západního typu. Proto

¹⁹ MULLENBACH J. Mark, *Dynamic Analysis of Dispute Management Project. South Korea 1948 – present*. Department of Political Science, University of Central Arkansas. 2001. [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <http://uca.edu/politicalscience/dadm-project/asiapacific-region/south-korea-1948-present/>.

²⁰ Více k časové posloupnosti království a císařství na Asia for educators. *Timeline of Korean history*. Columbia University. 2009. [cit. 20. února 2018]. Dostupné na http://afe.easia.columbia.edu/timelines/korea_timeline.htm.

v rámci rezoluce Spojených národů o uznání nezávislosti Koreje a započetí příprav na stažení amerických vojenských jednotek z jejího území byla zřízena volební komise, která měla dohlížet na demokratický průběh voleb. Ty vedly k vytvoření vůbec historicky prvního Národního shromáždění a také promulgaci korejské ústavy. Vzhledem k tomu, že korejská společnost neměla žádné zkušenosti se západním světem a jeho politickými idejemi, začala se klást otázka, zda bude reforma úspěšná, respektive zda tento západní politický systém povede k vybudování základů stabilního státu. Obavy panovaly zejména z kompatibility s představami společnosti o ideálním státním zřízení. Stěžejním cílem, ke kterému měla vést implementace západní demokracie, bylo znovuoobnovení zdecimované ekonomiky jižní části Koreje po rozdělení 38. rovnoběžkou.²¹

Zároveň nebylo jisté, zda bude ústava vydaná Národním shromážděním respektována a přijata jako nejvyšší zákon země. Tytéž obavy panovaly i ve vztahu k otázce respektování ústavy politickými stranami při legislativní tvorbě a správě země. Právě během prvních let ústavního vývoje došlo ke střetu principů vyjádřených v ústavě, skutečného stavu politické scény a celkové mentality korejských obyvatel. Jaká měla být ideální podoba demokracie v Koreji? Aplikovat stejné principy, které se postupně a relativně nedávno teprve ustálily ve Spojených státech, v tomto případě na národ s hlubokými kořeny, zakotvenými tradicemi²² a specifickou kulturou a myšlením tolik odlišným od západního konzumního kapitalistického světa, se zdálo být velice odvážným krokem. Způsob, kterým byla v zemi zvolena ideální forma vlády, byl většinou dán historicky, zpravidla vůlí jeho lidu, nikoliv působením faktorů zvenčí. Výsledkem byl dynamický ústavní vývoj plný experimentů o fungující demokracii přizpůsobenou na korejské podmínky a tradice. Docházelo proto k ustavení prezidentského systému, poté změně na parlamentní demokracii a poté zase k navrácení starých pořádků.²³ Samotný způsob výkonu volebního práva byl několikrát alternován na

²¹ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm> .

²² V Koreji je jedním z tradičních náboženství konfucianismus. Ten učí, že je třeba být pokorný a následovat své vůdce. Více o konfucianismu v Koreji JANG, Dong-ding, *Academy of Leadership. The characteristic and moral ground of political leadership in Modern korea*. University of Maryland. 2001. Dostupné na <http://www.hawaii.edu/intlrel/pols605c/leadership/Modern%20Korea/jang.htm>.

²³ SAVADA Matles Andrea, SHAW William, editors. *South Korea: A country Study*. Library of Congress. 1990. [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://countrystudies.us/south-korea/9.htm> .

přímou či nepřímou volbu představitelů. Stejně tak volební období prezidenta bylo několikrát zkráceno a rozšířeno.²⁴

3 Období první republiky (1948–1960)

Tímto termínem se označuje období mezi rokem 1948 a 1960, které se jinak také nazývá „režimem prezidenta Rhee“.

3.1 Syngman Rhee

Syngman Rhee byl nejvýraznější postavou nejenom roku 1948, ale také dalších desítek let, kdy vedl Korejskou republiku během občanské války. Lze konstatovat, že byl skutečně jednou z důležitých postav nejen korejských dějin, ale jeho jméno není neznámé ani soudobým historikům ze Spojených států. Může za to především výkon funkce prezidenta a pozoruhodnost celé jeho politické kariéry.

Syngman Rhee (svým jménem I Sung man, *korejsky 리승만*) se narodil roku 1875 a byl vychováván v misionářské škole, kde konvertoval ke křesťanství. Již v mladém věku založil první noviny v Koreji a organizoval protesty proti korupci a japonskému a ruskému vlivu. Za své aktivity byl dokonce v roce 1897 uvězněn. Historik Robert Oliver, který sepsal jeho autobiografii „Pravda o Koreji“, která vyšla v roce 1951, uvádí, že: „*Syngman Rhee byl 7 měsíců připoután na dřevěné prkno, jeho končetiny byly fixovány v okovech. Byl denně podroben mučení v podobě bití holemi a obalován papíry naloženými v oleji, které byly na něm poté zapalovány.*“²⁵

Po svém propuštění a začátku japonské okupace Koreje Rhee odešel do exilu do Spojených států. Získal doktorát na Princetonu a byl jednou z vedoucích postav hnutí, které lobovalo za nezávislost Koreje. V roce 1948 byl po osvobození

²⁴ KIM S. Samuel. *Korea's democratization*. New York: Cambridge University Press, 2003. 182 s. ISBN 0-521-53022-9.

²⁵ BREEN Michael, *Fall of Korea's First President Syngman Rhee in 1960*. The Korea Times. 2010. [cit. 17. února 2018]. Dostupné na https://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2011/01/113_64364.html.

Koreje zvolen prezidentem (viz výše). Sám sebe údajně vnímal jako někoho, kdo povede zemi, která je v držení komunistických rebelů. Jeho představu potvrdilo povstání v roce 1950 a jeho režim byl od zániku zachráněn intervencí cizích mocností. Rhee se neviděl jako sjednotitel Koreje, ale snažil se neustále prosazovat nezávislost Korejské republiky, ve které spatřoval silný stát způsobilý obstát na mezinárodním poli. Stál v čele Koreje i v době korejské války, kdy odsoudil počínání amerických jednotek, že se jim nepodařilo odrazit útok čínské armády, která do války vstoupila a vedla válečné operace z prostoru čínsko-korejských státních hranic. Rhee vyhrožoval, že vydá příkaz k obsazení severu, ačkoliv nikdy neměl žádnou podporu své armády v tomto rozhodnutí, čímž jen zvyšoval nedůvěru svých občanů ve vlastní vládnutí i nedůvěru jeho vojenských spojenců.²⁶

Za dvanáct let jeho vlády byla Korejská republika rozvojovým státem se zaměřením na zemědělskou výrobu. Rhee nepředstavil během těchto let žádný ekonomický plán. Celá země v podstatě čerpala z prostředků poskytovaných Spojenými státy.²⁷ I přesto, že mu byl předložen pětiletý plán vzestupu ekonomické úrovně země, byl zamítnut s argumentem, že pětileté plány jsou komunistickou myšlenkou. Během svého prezidentství vládl víceméně s velkou dávkou autority, ale v roce 1952, během korejské války, mu začalo být jasné, že s tímto přístupem nebude nikdy znovu zvolen. Vyhrožoval proto Národnímu shromáždění, že pokud neschválí jím navržený dodatek k ústavě, přistoupí k jeho rozpuštění. Tento dodatek obsahoval změnu ve způsobu volby prezidenta, který měl nyní být volen v lidovém referendu. O 4 roky později, díky dalšímu dodatku k ústavě, kandidoval na prezidenta potřetí a zvítězil. Korea Times období „režimu Syngmana Rhee“ hodnotí poměrně skepticky. Ačkoliv chudoba způsobená válkou i ekonomickými a geografickými faktory činila jeho vládu obtížnější, mohl Syngman Rhee podle Korea Times udělat pro svou zemi mnohem víc, pokud by se snažil aplikovat do korejské praxe zkušenosti získané během svého exilu ve Spojených státech. Nepodařilo se mu dodržet jeden z těch nejdůležitějších

²⁶ BREEN Michael, *Fall of Korea's First President Syngman Rhee in 1960*. The Korea Times. 2010. [cit. 17. února 2018]. Dostupné na https://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2011/01/113_64364.html.

²⁷ MOON Chung-in, *The First and the Secnd Republic (1948-1961)*. Coursera: Yonsei University. 2018. [cit. 20. března 2018]. Dostupné na <https://www.coursera.org/learn/understanding-korean-politics/lecture/GzhzG/1-3-the-first-and-second-republic-1948-1961>.

principů demokratického právního státu – svobodné volby –, které se mu nakonec staly osudnými. Pokud by již tehdy přijal porážku a neřešil svůj neúspěch přes změnu ústavních zákonů tak, aby si podržel za každou cenu svůj mandát, možná by dnes na něj bylo vzpomínáno s větším respektem.²⁸

3.2 Režim Syngmana Rhee 1948 –1960

Celé období politického působení Syngmana Rhee je protkáno jeho snahou udržet se u moci v pozici prezidenta a snahou opozice tomu zabránit. Již od nástupu do funkce se jeho politické zkušenosti a neohroženost zdály být klíčem k úspěchu v té době rozdělené Koreje. Podle korejské ústavy z roku 1948 mohl být do funkce zvolen pouze dvakrát po sobě. Jeho vítězství bylo drtivé, když dostal většinu hlasů jako představitel boje proti okupačnímu japonskému režimu. Bohužel se ukázalo, že problémy ve vedení země bude způsobovat převážně jeho neochota dělit se o moc s Národním shromážděním. V roce 1950 propukla korejská válka. Během prvního válečného roku se Rhee osvědčil poměrně jako silný a nekompromisní vůdce. Ovšem s pokračujícími boji se pomalu s únavou z této situace začala rozptylovat i napjatá atmosféra způsobená válkou. Nicméně Rhee stále pokračoval ve svém autoritativním způsobu vládnutí. V té době se politické prostředí skládalo z centrálně neorganizovaných a neinstitucionalizovaných minoritních pravicových stran, pravicově socialistických stran a několika výraznějších jednotlivců, kteří byli závislí na Rheeho podpoře.²⁹ Tato nejednotná skupina trpěla nedostatkem finančních prostředků materiálně zajišťujících své politické aktivity a ukázala být se naprosto neschopnou protivahou silného prezidenta. Rhee cítil potřebu vytvořit silnou vládnoucí stranu, která by podpořila jeho vládnoucí aparát. V roce 1949 Rhee nařídil, aby se všechny pravicové skupiny a hnutí seskupily do Taehan Youth Corps a všechny společnosti se přidaly do Federální korejské obchodní společnosti. Tyto kroky měly jen posílit jeho moc nad jeho politickými příznivci. V roce 1951 se jeho

²⁸ BREEN Michael, *Fall of Korea's First President Syngman Rhee in 1960*. The Korea Times. 2010. [cit. 17. února 2018]. Dostupné na https://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2011/01/113_64364.html.

²⁹ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

podporovatelé v Národním shromáždění a ve skupinách, které založil, spojili, aby vytvořili jednu Liberální stranu. Přesto během roku 1952 jeho podpora klesla, a proto, aby si udržel moc, navrhl Národnímu shromáždění schválení dodatku k ústavě. Dodatek obsahoval jednak možnost přímé volby prezidenta v celostátním referendu, jednak bikamerální Národní shromáždění. Požadavek byl Národním shromážděním drtivou většinou 143 hlasů proti zbylým 19 odmítnut. Politický odpor Národního shromáždění se stal iniciátorem různých prezidentských opatření. Rhee, stále veden myšlenkou setrvání v prezidentském úřadě, nařídil uvěznění více než 50 opozičních politiků. I přes jejich brzké propuštění byli někteří odsouzeni za spolupráci s komunistickým režimem a několik z nich odešlo do ústraní. Součástí odvetných opatření bylo vyhlášení stanného práva v okolí Pusanu. Realizace těchto akcí zapříčinila otřes spojenectví se Spojenými státy, které se dokonce pokusily Rheeho přesvědčit, aby odvolal stav stanného práva a propustil všechny uvězněné politiky. Krize bohužel skončila s rozporu s představami o demokratickém právním státě. Nebyl to politický kompromis, ale hrubá síla vojenské policie, která donutila zákonodárce, aby zůstali v budově Národního shromáždění, a to tak dlouho, dokud neschválili prezidentem navrhovaný dodatek k ústavě. Parlament se podrobil tím, že 163 ze 166 celkových hlasů dodatek schválil. Datum prezidentských voleb bylo stanoveno na 5. října 1952. Vzhledem k tomu, že zuřila korejská válka, příliš prostoru se opozičním stranám na vedení politické kampaně proti Rhee neposkytlo. S přehledem tedy znovu vyhrál volby a vše se vrátilo ke starým pořádkům.³⁰

Po skončení korejské války čelil Rhee dalšímu tlaku ze strany svých oponentů v Národním shromáždění. V této době ovšem společnost, postižena rozkladnými následky války, nebyla interesována politickým děním. Vedle faktoru destruktivního vojenského konfliktu je nezbytně nutné rovněž přihlédnout k mentalitě korejského národa, pro který byl prezident téměř neseaditelnou a nezpochybnitelnou autoritou.³¹

³⁰ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-425 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

³¹ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 424-430 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

Nicméně během několika let se povědomí o politickém stavu země rozšířilo. Díky příležitosti studovat se nové poválečné generaci nabídla možnost získat inspiraci ve školství založeném na modelu západních zemí. Toto uvědomění veřejnosti mělo za následek reakci státní moci ve formě autoritativní vlády plné korupce a obav ze zmanipulovaných voleb, ale až téměř diktátorské praktiky. Nástrojem efektivně a ochotně vykonávajícím vůli prezidenta byla policie. Během posledních 4 let režimu žádný policista neunikl tlaku členů Liberální strany. Pokud některý velitel policejního okrsku nesouhlasil s politikou státu, byl vyhozen nebo přemístěn. Tolik k pozdějším událostem, při kterých policisté dostali rozkaz zasáhnout tvrdě proti demonstrantům, a který uposlechli.³²

Zveřejnění vládních materiálů vyvolávších korupční skandál a jiného neetického jednání Syngmanova režimu vedlo k vydání nového zákona o národní bezpečnosti, na jehož půdorysu byla v roce 1958 Korea vybudována na základech principu policejního státu. Navzdory protestům opozice byl tento drakonický zákon schválen a stal se součástí korejského právního řádu. Zákon o bezpečnosti státu stanovil, že kdokoliv, kdo kritizoval prezidenta, předsedu Národního shromáždění nebo předsedu nejvyššího soudu, byl obviněn z urážky.³³ Zákon také dovoľoval delší zadržovací lhůty zatčených osob, podezřelých ze spáchání trestného činu a možnost zatčení občanů agenty tajné policie. Jednoduše řečeno tento zákon měl sloužit k potlačení všech snah opozice o vystupování proti prezidentské politice.³⁴ Konkrétním opatřením provedeným na podkladě tohoto zákona bylo uzavření redakce Kyonhynag Sinmun, nejčtenějších novin v Koreji, které otevřeně podporovaly v kandidatuře viceprezidenta Chang Myona v roce 1959.³⁵

³²JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 425-430 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

³³CHANG, Yun-shik, LEE Steven Hugh. *Transformation in twentieth century korea*. Routledge. 2006. 164 s. ISBN 9781134179381.

³⁴Více odkazují na článek Johna M. Barra, *Far Eastern Survey* „The second republic of Korea“, 1960, roč. 29, č. 9.

³⁵JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-440 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

4 Korejská ústava z roku 1948

4.1 Vývoj před Korejskou ústavou z roku 1948

Ačkoliv obecně neexistuje žádný ucelený dokument, který by mapoval ústavní vývoj předcházející první korejské ústavě, Ústavní soud Jižní Koreje vydal oficiální zprávu, která se věnuje první dekádě fungování ústavního soudu. V této zprávě můžeme najít informace o ústavním vývoji před promulgací první korejské ústavy.

Základním východiskem pro posouzení prvotních dokumentů, majících vlastnosti a sílu nejvyššího zákona ve státě, je dokument, který obsahuje určitá základní práva a upravuje organizaci státní moci. Ústava tak, jak ji známe dnes, je produktem moderní doby a moderního pojetí státu, což v případě Koreje nelze aplikovat na dřívější zákony z jednotlivých historických epoch státu. Můžeme však pomocí tohoto kritéria posoudit, zda zde byly již dříve náznaky závaznosti občanů základním dokumentem.

Je možné prohlásit, že první moderní ústavou v Koreji bylo Hong-Bum 14 článků, které byly vyhlášeny v království Choson v lednu 1885. Odrážely jakési první ideje demokracie. Dalším dokumentem bylo 9 článků ústavy Daehanjeuguk, ústava k jejímuž sepsání dal rozkaz král. Tato ústava zakotvovala principy monarchie a změnila jméno země z Chosun na Korejskou říši Daehajeguk.

Další ústava byla reakcí na japonskou okupaci, kdy v roce 1919 veřejné povstání proti Japonské okupaci požadovalo nezávislost na japonské koloniální správě. Byla ustavena prozatímní vláda v Šanghaji, která přijala novou ústavu. Šanghajská ústava prošla svého času pěti revizemi, a dokonce změnou formálního názvu dokumentu na deklaraci. Přesto si zachovala svůj obsah v podobě základních právních principů parlamentní demokracie, deklarovala suverenitu lidu, rozdělení veřejné moci a ochranu základních lidských práv a svobod.³⁶

³⁶ The Constitutional Court of Korea. *The first ten years of the korean constitutional court*. Seoul: The constitutional court. 2001.

4.2 Korejská ústava 1948

Ústavní zákon byl přijat Národním shromážděním Korejské republiky 12. července 1948. Tuto ústavu nelze podrobit totožnému právnímu výkladu, kterým jsou popisovány a komparovány ústavy západních demokratických států. Přesto, že adoptovala demokratický model právního státu, reflektuje její obsah i ideje japonského imperialistického vládnutí jako pozůstatku japonské okupace, která trvala 35 let. Ústava obsahuje 10 kapitol, 102 článků a poměrně dlouhou preambuli.³⁷

4.2.1 Kapitola první korejské ústavy z roku 1948

Tato kapitola je označena „Základní ustanovení“ a obsahuje deklaraci svrchované vlády korejského lidu, ze které vychází veškerá moc ve státě. Zaručuje základní práva a svobody a rovnost všech obyvatel před zákonem. Dále garantuje právo na politické sdružování občanů (toto právo však dále podléhá omezením ze strany veřejné moci), upravuje práva a povinnosti ústavního soudu a zakotvuje korejské sebeurčení, právo na rozvíjení a podporu národního dědictví Korejské republiky.

Japonská okupace a pobyt amerických ozbrojených sil na korejském území se staly příčinou odsouzení okupačních aktivit na Korejském poloostrově a zřeknutí se jakékoliv formy vedení agresivní války. Zakotvuje právo a tzv. „čestnou povinnost“ korejského národa bránit svou zem pomocí své armády.

Zajímavý je také článek 2, který ve svém druhém odstavci stanoví povinnost státu chránit všechny občany Korejské republiky v cizině. Lze se domnívat, že je to reakce na poměrně velké rozptýlení původních obyvatel jižní a severní části korejského poloostrova. Je nutné si uvědomit, že japonská okupace měla za následek migrační vlny zejména do Mandžuska a Číny. Tito lidé se po osvobození Koreje od japonské nadvlády vraceli v průběhu desítek let zpět do své vlasti. Proto musela ústava reagovat na odliv těchto občanů a zaručit i jejich ochranu, byť se pohybovali na cizím území.³⁸

³⁷ DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s. 205–207.

³⁸ Tamtéž.

Článek 4 definuje státní území jako „*korejský poloostrov a přilehlé ostrovy*“. Zde by se mohlo zdát, že je tím myšlen celý Korejský poloostrov včetně severní „sovětské“ zóny za 38. rovnoběžkou. Toto je ale pouze teoretické pojetí, které se nepromítá do praktického výkonu veřejné moci.³⁹

4.2.2 Kapitola druhá korejské ústavy z roku 1948

Věnuje se právům a povinnostem občanů Korejské republiky. Vyjmenovává speciální seznam práv, která vyplývají z kapitoly první. Obsahuje zakotvení práva na rovnost před zákonem, svobodu pobytu a pohybu, zakotvuje možnost odsouzení pouze ze zákonného důvodu a na základě zákona a zakazuje protizákonné prohlídky. Dále konstituuje právo na soukromí, právo na listovní tajemství, svobodu tisku, slova, náboženství, sdružování a shromažďování.

Článek zajišťoval právo na vlastnictví, jehož omezení a obsah bude stanoven zákonem. Stejně tak zaručuje náhradu za vyvlastnění ve veřejném zájmu, které může být provedeno pouze na základě zákona. Stát také přijímá zodpovědnost za obyvatele neschopné práce z důvodu věku nebo znevýhodněné na trhu práce důsledkem vzniku jiných sociálních událostí.⁴⁰

4.2.3 Kapitola třetí, čtvrtá a pátá korejské ústavy z roku 1948

Důvodem pro spojení těchto kapitol pro účely výkladu v této diplomové práci je jejich vzájemná provázanost a neoddělitelnost moci výkonné, zákonodárné a soudní a jejich vzájemný systém brzd a protivah.

Ústava se v něm zaměřuje na založení základního rámce pro fungování veřejné moci. Kapitola třetí nese název „Národní shromáždění“ a upravuje jeho fungování a pravomoci. Národnímu shromáždění je svěřena legislativní pravomoc. Volební období jednotlivých členů bude stanoveno na 4 roky. Předpokladem vzniku jejich mandátu byly tajné, všeobecné a rovné volby. Národní shromáždění se schází jednou ročně, a to vždy 20. prosince, a může být ovšem svoláno k výjimečnému

³⁹ DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s. 205–207.

⁴⁰ Tamtéž.

zasedání prezidentem nebo na žádost jedné čtvrtiny zákonodárného sboru, případně pokud vyvstane nutnost zvolení nového prezidenta nebo premiéra. Přesto, že je vláda odpovědna zákonodárnému sboru, neexistují ustanovení o rozpuštění Národního shromáždění během jejího čtyřletého volebního období. Zákonodárná iniciativa připadá jednotlivým poslancům Národního shromáždění a vládě jako celku. Pro schválení zákona je nutná většina všech poslanců a v případě prezidentského veta je možné jej přehlasovat dvoutřetinovou většinou všech členů.

Legislativa se nachází v působnosti Národního shromáždění současně se správou zahraničních záležitostí a otázkami rozpočtu a státního závěrečného účtu. Zákonodárny sbor volí prezidenta a viceprezidenta na základě tajné volby. Volbu prezidenta tak lze označit jako nepřímou. Pro zvolení je nutná dvoutřetinová většina všech poslanců. Pokud prezident není zvolen ani po dvou kolech, vybere se ze dvou nejsilnějších kandidátů; stane se jím ten, kdo získá prostou většinu všech hlasů. Zákonodárny sbor má také k dispozici institut impeachmentu vůči prezidentovi a viceprezidentovi. Prezident je hlavou moci výkonné a jeho volební období činí 4 roky. Reprezentuje stát navenek, podepisuje zákony a je vrchním velitelem ozbrojených sil. Také jmenuje premiéra se souhlasem Národního shromáždění. Je však třeba se zaměřit na několik ustanovení, které činí z prezidentského úřadu mnohem silnější nástroj, než jaký bychom očekávali v běžném demokratickém právním státě. O tom pojednávám níže v samostatné kapitole.⁴¹

4.2.4 Kapitola šestá korejské ústavy z roku 1948

Kapitola šestá nese název „Ekonomika“ a zdánlivě prezentuje Korejskou republiku jako socialistický stát. Deklaruje, že principy ekonomického hospodaření v Korejské republice budou vycházet ze sociální spravedlnosti tak, aby se uspokojily všechny základní potřeby jeho obyvatel. Cílem je podpora vyvážené ekonomiky. Doly, mořské zdroje, voda a jiné energie, které jsou průmyslově využitelné, budou ve vlastnictví státu. Klíčová otázka distribuce půdy mezi farmáře byla upravena tak, že zemědělská půda bude státem mezi jednotlivé farmáře distribuována. Způsob rozdělování, rozsah vlastnictví, omezení a obsah

⁴¹ DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s. 205–207.

tohoto práva bude dále určeno jednotlivými zákony. Doprava, bankovníctví, pojišťovnictví a jiné služby mající veřejný charakter budou spravovány vládou nebo veřejnými institucemi s možností udělení licencí i jiným než státním subjektům. Článek 15 však garantuje ochranu soukromého vlastnictví a ponechává institut vlastnictví na úpravě v jednotlivých zákonech.⁴²

4.2.5 Kapitola sedmá korejské ústavy z roku 1948

Kapitola sedmá se věnuje veřejným financím, úpravě a stanovení daňové povinnosti a otázkám rozpočtu a rozpočtové politiky, ponechává však detailnější úpravu jednotlivým zákonům. Národní shromáždění musí schválit navýšení státního rozpočtu, navýšení státního dluhu a jakékoliv operace probíhající mimo stanovený a schválený rozpočet. Ústava umožňuje zřízení rezervních fondů. Fondy, které nejsou zahrnuty ve schváleném rozpočtu, pokud mají být zřízeny na účet nevyhnutelných výdajů. Založení těchto fondů musí být potvrzeno následující schůzí Národního shromáždění. Rada pro audit, jejíž pravomoc a působnost je upravena zákonem, bude dohlížet na státní rozpočet. Vláda předkládá zprávu Kontrolní rady spolu s rozpočtovou skladbou Národnímu shromáždění na prvním zasedání následujících fiskálního roku.⁴³

4.2.6 Kapitola osmá, devátá a desátá korejské ústavy z roku 1948

Kapitola osmá se věnuje samosprávným celkům., Stanoví jejich pravomoc vydávat své právní předpisy. Je zaručeno právo na samosprávu, hospodaření se svým majetkem a vydávání svých vlastních právních předpisů, byť je omezeno povinností řídit se nařízeními vyššího celku. Kapitola devátá obsahuje „dodatek k ústavní listině“, který stanoví, že jakékoliv dodatky mohou být navrženy pouze prezidentem nebo třetinou členů Národního shromáždění a schváleny jedine

⁴² DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s.

⁴³ Tamtéž.

dvěma třetinami všech členů Národního shromáždění. Poslední kapitola obsahuje doplňující pravidla pro výkon pravomocí vyplývajících z této ústavy.⁴⁴

4.3 Zvláštní pravomoci prezidenta, moc výkonná

První pravomocí, kterou může prezident využít, je podle článku 57 korejské ústavy z roku 1948 tzv. krizová klauzule. Tato klauzule se podobá článku 48 Výmarské ústavy, díky které Adolf Hitler obešel Reichstag.⁴⁵

„V době občanské války, nouzového stavu záležejícího v zahraniční intervenci, nebo v době přírodní katastrofy, ekonomické a finanční krize je nezbytné přijmout opatření k zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti státu. Prezident má právo vydat opatření, která mají sílu zákona nebo provést určitá finanční opatření. Tuto pravomoc však může uplatit, pouze pokud není možné dříve svolat Národní shromáždění.“⁴⁶

Následující článek upravuje další použití těchto pravomocí: *„Opatření takto vydaná prezidentem, budou bez zbytečného odkladu předložena Národnímu shromáždění ke schválení. Pokud Národní shromáždění neschválí dané opatření, ztrácí tímto dnem na účinnosti a prezident tuto skutečnost oznámí bez zbytečného odkladu veřejnosti.“⁴⁷*

Tato klauzule představovala v očích západních států zřejmou kontroverzi, neboť vydávání závazných rozhodnutí bez náležitého legislativního procesu nebylo zcela v souladu s představou demokratického právního státu. Nicméně lze připustit, že zakotvení této klauzule bylo určitým druhem politické reakce na rychle a neustále se měnící se realitu tehdejší doby.

Dalším poměrně zvláštním faktem je postavení prezidenta v Radě pro státní záležitosti. Rada pro státní záležitosti se zde jeví jako průnik jednak prezidentské formy vlády, jednak parlamentní formy vlády. Skládá se z premiéra, ministrů a prezidenta, který je její součástí. Počet členů nesmí přesáhnout patnáct a nesmí

⁴⁴DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s.

⁴⁵ Stalo se tak v roce 1933, kdy se Adolf Hitler oficiálně chopil moci v Německu, více na United States Holocaust Memorial Museum. *Article 48*. Holocaust Encyclopedia, Dostupné na <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10008220>.

⁴⁶ Článek 57 Korejské ústavy z roku 1948.

⁴⁷ Článek 58 Korejské ústavy z roku 1948.

být nižší než osm. Jejím úkolem je rozhodovat zásadní otázky národní politiky, v rozsahu, v jakém je oprávněn je rozhodovat prezident. Tento rozsah je vymezen v článku 72 ústavy. Jsou jimi například základní plány a cíle státní politiky, navrhování zákonů a vydávání nařízení prezidentem, otázky rozpočtu a rozpočtové politiky, financování státem, výjimečné svolání zasedání Národního shromáždění, zahraniční politika, navrhování dodatků k ústavě, nouzový stav, vojenské záležitosti, jmenování a odvolávání soudců Ústavního soudu Korejské republiky. Rada pro státní záležitosti rozhoduje prostou většinou hlasů a hlas prezidenta slouží i jako rozhodující hlas v případě rovnosti hlasů.⁴⁸

Mezeru v ústavě představuje absence právní úpravy rozpuštění Národního shromáždění pro případ vyslovení nedůvěry vládě. Pokud dojde k názorovému rozkolu mezi vládou a zákonodárným sborem, neexistuje způsob, kterým by zákonodárny sbor vykonával kontrolu nad vládou. Mrtvým bodem může být neschopnost zákonodárneho sboru přijmout program Rady pro státní záležitosti.

Prezident dále jmenuje předsedu vlády, pokud k tomu udělí zákonodárny sbor souhlas. Zpravidla je za předsedu vlády jmenován vítěz voleb nebo kandidát, na kterém se shodla většina hlasů koalice stran. V praxi to znamená, že prezident může navrhnout kandidáta z vlastní iniciativy. Navíc pravomoc předsedu vlády odvolat náleží opět prezidentovi, který toto rozhodnutí se zákonodárným sborem nemusí konzultovat. Jakmile je předseda vlády jmenován, musí respektovat jak prezidentská rozhodnutí, tak kontrolu vlády vykonávanou zákonodárným sborem. Je to podpořeno i tím, že poměrný volební systém v Korejské republice vyvíjí tlak na větší zakládání koalicí, a tím pádem tlak na snahu všeobecného konsenzu mezi stranami a potažmo vládou. Aby mohl efektivně fungovat prezidentský úřad, je nutné, aby vláda reprezentovala a jednala ve shodě s vůlí zákonodárneho sboru. Třebaže se na první pohled jeví forma vlády v Korejské republice jako parlamentní, tyto zvláštní prvky prezidentských pravomocí z ní činí spíše formu nazvanou jako prezidencialismus i proto, že prezidentovi náleží široký okruh pravomocí jak vůči zákonodárnému sboru, tak vůči vládě.⁴⁹

⁴⁸ DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s. 205-207.

⁴⁹ Tamtéž.

4.3.1 Moc soudní

Ústava zaručuje nezávislost moci soudní na moci zákonodárné a výkonné. Předseda nejvyššího soudu je jmenován prezidentem se souhlasem Národního shromáždění. Otázky souladu zákona a ústavy rozhoduje Ústavní komise. Ústavní komisi předsedá viceprezident a skládá se z 5 soudců nejvyššího soudu a 5 členů zákonodárného sboru. K prohlášení zákona za neústavní je potřeba rozhodnutí dvoutřetinové většiny členů Ústavní komise.⁵⁰

Ústavní komise byla založena 17. července 1948, a to kapitolou 5 ústavy Korejské republiky:

„Pokud je nastolena otázka ústavnosti zákona, je povinností soudu, který tento rozpor zákona s ústavou shledá, je povinností daného soudu předložit tuto otázku k rozhodnutí Ústavní komisi. Poté je vázán rozhodnutím Ústavní komise.“⁵¹

Toho času byla působnost komise omezena na rozhodování ústavnosti zákonů. Pro rozhodování o impeachmentu byl ustanoven separátní orgán, tzv. Odvolací soud. Ústavní komise fungovala přes 10 let, avšak nevykazovala žádnou velkou aktivitu v rozhodování. Během své existence rozhodovala o souladu zákona a ústavy pouze v 6 případech. Lze zmínit rozhodnutí o protiústavnosti Zemědělského reformačního aktu nebo dekretu o zvláštním trestání zločínů během ohrožení bezpečnosti státu.⁵²

⁵⁰ DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s. 205-207.

⁵¹ Kapitola pátá, Korejská ústava ze 17. července 1948.

⁵² Constitutional Court of Korea, *History of Constitutional adjudication*. 2014. [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <http://english.ccourt.go.kr/cckhome/eng/introduction/history/historyOfConsAdju.do>.

5 Období druhé republiky (1960–1961)

5.1 Situace před začátkem období druhé republiky

Ztráta popularity režimu prezidenta Syngmana Rhee v období před konáním dalších prezidentských voleb znamenala, že pro vítězství bude muset zvolit prostředky k manipulaci voleb v obrovském rozsahu. Jeho jediný soupeř o prezidentské křeslo zemřel v roce 1960 v nemocnici Waltera Reeda ve Wasingtonu D.C. na rakovinu. Jediným zbývajícím kandidátem byl viceprezident Chang Myon. Rhee a jeho podporovatelé si ovšem neuvědomili momentálně panující politickou náladu v zemi, když se rozhodli nekompromisně zmanipulovat volby tak, aby Chang Myon nemohl být zvolen. Vzhledem k pokročilému věku Rhee, který v době voleb dosáhl již věku 85 let, se předpokládala jeho poslední kandidatura. Výsledkem voleb bylo jeho prohlášení, že vyhrál 100% počtem hlasů. Liberální strana (což byla v té době víceméně nejsilnější a skoro jediná strana v Národním shromáždění) snížila počet procent tak, aby mohl být zvolen i viceprezident Yi Ki-bung. Ve chvíli, kdy tyto skutečnosti vyšly najevo, přišla obrovská vlna protestů ze strany veřejnosti. Několik tisíc studentů vyšlo do ulic protestovat proti manipulaci voleb.⁵³

5.2 Studentský protest 1960

V únoru roku 1960 korejské obyvatelstvo mělo pocit *deja vu*. Prezidentský kandidát opoziční demokratické strany Cho Byong-ok zemřel před čtvrtými prezidentskými volbami stejně jako jiný opoziční kandidát o 4 roky dříve. Tato skutečnost znovu zajistila Syngmanu Rhee v podstatě jisté vítězství. Jeho Liberální strana, která utlačovala opozici a ovlivňovala média tak, aby voliči nepojali žádné pochybnosti vůči prezidentovi Rhee.⁵⁴ Ve chvíli, kdy vyšlo najevo,

⁵³ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

⁵⁴ Chosunilbo redakce, *60 Years of the republic: The end of Syngman Rhee's Rule*. The Chosunilbo. 2008. [cit. 18. února 2018]. Dostupné na http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2008/07/07/2008070761019.html.

že Liberální strana zmanipulovala volby, propukly obrovské protesty proti prezidentovi a vládě. Spouštěčím signálem k ještě vyhocenější situaci bylo nalezení těla studenta, který zmizel během protestů v Masanu, jižní provincii. Jeho tělo bylo nalezeno na vodní hladině se slzným granátem vraženým do oka. V dubnu 1960 pochodovali studenti Korejské univerzity středem Soulu k budově Národního shromáždění s pokřiky jako „*Vyžeňme nepřátele demokracie*“. Na své zpáteční cestě na univerzitu byli napadeni a bití kriminálními živly najatými korejskou politickou reprezentací. Další ráno Chosunské noviny zveřejnily zprávu o této události pod titulkem „*Soul ve stínu násilí*“ s fotografiemi dokumentujícími celý incident. Následky tohoto článku byly šokující. Další den vyšlo do ulice přes 100 000 středoškolských a vysokoškolských studentů, aby protestovali proti režimu. Více než 180 těchto občanů bylo policií zastřeleno. Tyto tragické události se staly příčinou skutečného sjednocení společnosti; bylo zřejmé, kdo je skutečným nepřítelem. Vláda, která bez skrupulí dlouhodobě porušovala základní principy demokracie, a tudíž své ústavy, kterou byla povinna dodržovat, se ocitla pod silným tlakem vlastních občanů. Syngman Rhee opustil Cheong Wa dae s prohlášením, že pokud tomu tak chce jeho lid, rezignuje a vyhlásí nové volby.⁵⁵

5.3 Změna ústavy v roce 1960

Během dubna až do června roku 1960 se vláda věnovala přípravám na změnu ústavy a zorganizování nových prezidentských voleb. Ústava z roku 1948 byla dodatkem změněna již potřetí. Podle nově doplněné ústavy, s níž se v podstatě pojí počátek druhé republiky, se forma vlády v zemi změnila z prezidentské na parlamentní demokracii; ústavní pozici prezidenta lze zhodnotit spíše jako reprezentativní, neboť mu nesvědčily žádné významné pravomoci. Byl to první a jediný případ, kdy se Jižní Korea přeměnila na parlamentní systém vlády spočívající v tom, že odpovědnost za výkon státní moci již neponese z velké části prezident, ale vláda. Další pravomoci prezidenta, kterých Rhee hojně využíval k udržení svého vlivu, byly výrazně omezeny.⁵⁶ Byla vytvořena nová volební

⁵⁵ Chosunilbo redakce, *60 Years of the republic: The end of Syngman Rhee's Rule*. The Chosunilbo. 2008. [cit. 18. února 2018]. Dostupné na http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2008/07/07/2008070761019.html.

⁵⁶ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8

komise, která měla zajistit spravedlivý průběh voleb. Speciální soud byl pověřen přezkoumáním některých rozhodnutí vydaných za Rheeho režimu. V neposlední řadě byla odstraněna některá omezení, kterým podléhala základní práva.

Cílem třetího a čtvrtého dodatku k ústavě bylo napravit křivdy způsobené zneužíváním prezidentského postavení v prezidentském systému vlády.

Ve volbách do Národního shromáždění, které se konaly 29. července 1960, zvítězila s přehledem Demokratická strana, která strávila předchozí ústavní období v politické opozici. Druhá nejpočetnější Strana nezávislých získala v dolní sněmovně 49 křesel z 233. Liberální strana, do té doby majoritní strana v Národním shromáždění, získala pouze 2 mandáty.⁵⁷

Brzy začala Demokratická strana pracovat na formování vlády. Bohužel nemohla pracovat plně efektivně, neboť volební úspěch odhalil i její nedostatky spočívající v nestabilní koalici politických lídrů, kteří se do té doby slučovali pouze za jediným cílem, což byla opozice proti Rheeho režimu. Jakmile Rhee odstoupil a Liberální strana se prakticky rozpadla, začali členové Demokratické strany bojovat o moc mezi sebou. Tak se strana rozpadla na dvě skupiny – starou a novou frakci. Starou frakci vedl prezident Yun Po Son a novou frakci předseda vlády Chang Myon. Při povolebních jednáních si Chang Myon naštěstí úspěšně zajistil výkon funkce premiéra a sestavil vládu. To vedlo 86 členů staré frakce, aby opustili Demokratickou stranu a zformovali Novou demokratickou stranu.⁵⁸

Znovunastolení veřejného pořádku v zemi ani sestavení vlády na základě demokratických principů nezabránilo problematickému vývoji druhé republiky. Toto ústavní období tak nakonec trvalo pouze jeden rok. V novém režimu bohužel chyběli zkušení politici a ti, kteří měli určitý vliv, byli zaměstnáni politickými boji mezi sebou. Doba je charakterizována vznikem velkého množství politických stran, což vyústilo v proměnu stranického systému Koreje. Absence jednotné

⁵⁷ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

⁵⁸ OLSEN, Edward A. *Korea the Divided nation*. Greenwood Publishing Group. 2005. 80 s. ISBN 9780275983079.

centrální kontroly a atmosféra dosud nepoznané svobody mezi lidmi, kteří byli zvyklí na jednoho silného vůdce, vedly k anarchii.⁵⁹

Po úspěchu při studentských protestech, díky kterým došlo k odstoupení prezidenta, byly další studentské demonstrace na denním pořádku. Studenti nyní požadovali, aby byli „zločinci“ z Rheeho režimu potrestáni; 11. října 1960 dokonce obsadili budovu Národního shromáždění a v podstatě donutili zákonodárce přijmout další, v pořadí již čtvrtý dodatek k ústavě, který retroaktivně trestal osoby, které se dopustily protizákonného jednání za Rhee režimu. Další den byl vydán zákon, který umožňoval potrestání vládních představitelů a policejních důstojníků podezřelých z korupce a jiných protiprávních aktivit. Okolo 400 000 lidí bylo vyšetřováno, což vyústilo v odvolání téměř 2 000 vládních úředníků a 4 000 policejních důstojníků a jiných příslušníků policie. Tyto události měly za následek nemožnost udržet v zemi pořádek, neboť policie, která byla dlouho dobu nástrojem Rheeho režimu, byla demoralizovaná a nepožívala důvěry veřejnosti.

V souvislosti s ekonomickou situací lze poznamenat, že od roku 1950 zaznamenala zhoršení. Nezaměstnanost dosáhla 2,4 milionu obyvatel, a to zastavilo výrobu v téměř 80 % továren kolem Soulu. Okolo 2 milionů lidí trpělo nedostatkem jídla. Neutěšená hospodářská situace země zavdala příčinu v pojmenování této periody jako „jarní utrpení“. Občané propadli ve vztahu k politice letargii a jedině, co nyní potřebovali, byla pracovní místa, regulace cen a dostupné půjčky.

Za těchto okolností využila Severní Korea vnitřní problémy svého souseda, a zesílila podvracející aktivitu proti Jižní Koreji. Dokonce navrhla, aby se znovu otevřela diskuze o sjednocení poloostrova. Tyto snahy se kupodivu nesetkaly s velkým odporem a pouze nahrávaly činům podvracení republiky mezi obyvateli.

Klíčovým problémem se stala armáda. Příslušníci armádního sboru byli nespokojeni s vývojem politiky v letech 1960–1961. Vzhledem k tomu, že bojovali v korejské válce, měla armáda Jižní Koreje ve společnosti a státní hierarchii vysoké postavení. Během roku 1960 plánovali důstojníci převrat s cílem

⁵⁹ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 425-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

svrhnout Syngmana Rheeho a jeho Liberální stranu. K tomu však nikdy nedošlo kvůli dubnovému studentskému povstání. S postupujícím časem se ovšem ukázala vláda Chang Myona jako slabá a neefektivní; způsob vedení státu tak zůstal v rozporu s představami jihokorejských ozbrojených sil, což vedlo k rozhodnutí vyšších armádních důstojníků, že čas na připravovaný převrat nadešel.⁶⁰

5.4 Armádní převrat v roce 1961

Jednalo se o předem naplánovaný převrat. K jeho realizaci bylo přistoupeno před úsvitem dne 16. května 1961. Přebat byl veden zhruba 250 důstojníky, povětšinou mladými generály a plukovníky, a pouze 3 500 vojáků z půlmilionové armády dokázalo uspět poměrně rychle. Velitel převratu generál Park Chung – Hee rozpustil Národní shromáždění, zakázal všechny politické aktivity bez výjimek, vyhlásil stanné právo a zákaz vycházení do odvolání. Tak byla vláda země přes den změněna na vojenskou juntou, v jejímž čele stálo 32 plukovníků a brigádních generálů.⁶¹ Přesto, že předseda vlády Chang Myon odporoval převratu, prezident Yun Po son podpořil vojenskou juntou a přesvědčil americké jednotky v Jižní Koreji a velitele ozbrojených sil, aby se nevměšovali do procesu nastolování nových poměrů. Do jeho rezignace, k níž se odhodlal 23. března 1962, zůstal prezidentem ještě deset měsíců po armádním převratu, který tak legitimizoval. Tento převrat byl nadšeně přijat i veřejností, která již nezvládala vleklé politické boje o moc a ekonomické problémy.⁶²

5.5 Konec období druhé republiky

Období druhé republiky trvalo pouhý rok. Z velké části tomu tak bylo pro absenci řádného zakotvení vedení země v ústavě. Dalším faktorem byl chybějící kvalitní personální základ státu, který by vyplnil uvolněná úřednická místa po

⁶⁰ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

⁶¹ The New York Times. *Coup brought Park chung hee to power in 1961*. 1979, New York Times archives [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <https://www.nytimes.com/1979/10/27/archives/coup-brought-park-chung-hee-to-power-in-1961.html>.

⁶² JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

kolapsu Rheeho režimu. Dalo by se říci, že Chang Myon svou osobností a ideály byl na špatném místě ve špatnou dobu. Neschopen se vypořádat s nastalou situací nevěřil v použití násilí, ale v to, že svoboda je klíčem demokracie. Ke skutečnému naplnění ideje Korejské republiky mu patrně scházely dostatek času.⁶³ Období druhé republiky však skončilo pučem, který z Korejské republiky učinil vojenskou juntou.⁶⁴

6 Období třetí republiky (1963–1972)

6.1 Vojenská junta

S nástupem Park Chung – Hee se pojí jeho prohlášení, že vojenská junta je prostředkem záchrany národa. Po uběhnutí krátké experimentální doby v období druhé republiky se jihokorejská politika vrátila zpět do svého starého autoritativního modelu.⁶⁵

6.1.1 Park Chung – Hee

Park Chung –Hee (korejsky 박정희) se narodil v městečku Kumi, blízko Taegu, v severní provincii Kyongsang dne 14. listopadu 1917. Získal vysokoškolské vzdělání v oboru pedagogiky a nastoupil na Armádní akademii, která trénovala důstojníky pro Mandžuskou císařskou armádu v Číně. Stal se frekventantem japonské vojenské akademie, byl povýšen na poručíka a sloužil v japonské armádě až do konce druhé světové války. Po osvobození Koreje od

⁶³ OLSEN, Edward A. *Korea the Divided nation*. Greenwood Publishing Group. 2005. 80 s. ISBN 9780275983079.

⁶⁴ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422–450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

⁶⁵ Tamtéž.

japonské imperiální nadvlády se vrátil na jih Koreje a v roce 1946 se stal důstojníkem jihokorejské policie.⁶⁶

Díky těmto zkušenostem navázal diplomatické styky s Japonskem a udržoval poměrně dobré styky i se Spojenými státy. Nicméně dalším faktorem, na který měla vliv jeho zkušenost z Japonska, byla ideologie, kterou se řídil při spravování země. Způsob jeho vlády měl kořeny v japonské imperiální politice. Navíc jako levicově zaměřený politik vzbuzoval v prezidentské kampani proti Yun Po Sunovi obavy o své politické orientaci na Východ.⁶⁷ Stejně tomu bylo ve vztazích se Spojenými státy.

V roce 1961 byl schválen zákon, který založil korejskou centrální zpravodajskou agenturu, která byla pověřena plněním kontrarozvědných úkolů. Politické urážky se staly protiprávním jednáním v podmínkách trestní odpovědnosti, jejichž soudní projednávání bylo svěřeno speciálnímu revolučnímu tribunálu. Během vojenského režimu bylo zatčeno přes 3 000 politiků a studentů z důvodu spolupráce s komunistickými živly. Přesto, že se jednalo o vládu teroru, dokázal vojenský režim přinést řád a alespoň částečnou stabilitu korejské společnosti.⁶⁸

Nicméně postupem času se začalo ukazovat, že rychlá ekonomická opatření k revitalizaci ekonomiky selhala. Spojené státy, které poskytovaly Koreji pomoc, tlačily na vedení vojenské junty, aby umožnila návrat demokratického režimu. Ze začátku totiž Spojené státy s vojenským režimem spolupracovaly proto, aby stabilizovaly ekonomiku; financovaly dokonce první pětiletý vývojový plán. Park Chung – Hee sliboval, že se demokracie navrátí při první možné příležitosti. Stalo se tak v květnu 1963, avšak Park si samozřejmě zajistil další výkon jeho funkce a také se postaral o podobu nové vlády tak, aby nemohla ohrožovat jeho mocenské postavení. Nahradil starší generaci demokratických politiků novými s argumentem, že „čistí“ politické prostředí, změnil ústavu tak, aby opět převládal svými pravomocemi prezident nad ostatními ústavními silami a založil novou politickou stranu. Vydal zákon o omezení politické aktivity, který se stal právním

⁶⁶ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

⁶⁷ YI, Pyong – chon. *Developmental dictatorship and the park chung hee Era: the Shaping of modernity in the republic of Korea*. New Jersey: Homa & Sekey Books. 2006. 20-22s. ISBN 9781931907286.

⁶⁸ GREGG, Donald. *Park Chung - hee*. 1999. TIME. [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,2054405,00.html>.

základem zákazu politické činnosti několika tisíců občanů. V prosinci 1962 byla vydána nová ústava, která tak založila třetí republiku.⁶⁹

6.2 Ústava třetí republiky

Důvodem vydání nové ústavy byl slib Park Chung – Hee, že znovu nastolí demokratický režim. Oficiálně se počátek třetí republiky datuje ke dni 17. prosince 1963, a to po vojenském převratu z roku 1961. Ústava třetí republiky byla založena na politických idejích vojenského režimu a předchozích politických zkušenostech s vedením země.

Revoluční sliby vojenské junty pod vedením Park Chung – Hee byly formulovány takto:

1. Základem naší politiky je nekompromisní odmítání komunismu.
2. Budeme respektovat a následovat Chartu Spojených národů, abychom upevnili naše vztahy se Spojenými státy a jinými svobodnými národy.
3. Budeme potírat korupci, ničit další sociální problémy, které se staly palčivou otázkou v naší zemi, nastolíme novou všeobecnou morálku.
4. Budeme provádět sociální opatření pro lidi, kteří trpí hladem a chudobou, a věnujeme svůj program budování nezávislé a silné ekonomiky.
5. Budeme upevňovat národní jednotu a věnovat se boji proti komunismu s cílem zajistit ekonomicky stabilní stát.
6. Jako vojáci, poté, co dokončíme náš úkol, nastolíme znovu vládu občanů, a vrátíme se k plnění našich vojenských povinností. Jako občané se oddáme této věci a vytvoříme základ skutečně svobodné demokratické republiky.⁷⁰

⁶⁹ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

⁷⁰ PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

Vojenská junta tedy deklarovala, že přijetím ústavy posílí demokratické vedení státu v této krizové době. Ústavu založila na silném postavení moci výkonné, posílení politické odpovědnosti a ekonomických a sociálních modernizacích. Tyto požadavky byly do ústavy přijaty jako pátý dodatek. Idea zesílit pravomoci moci výkonné reagovala na slabou exekutivní moc v období druhé republiky. Tato nová vojenská ústava představuje návrat k idejím první republiky, systému, který zavedl Rhee režim.⁷¹

6.3 Obsah ústavy

Nová ústava obsahovala preambuli, 121 článků a 9 doplňujících ustanovení. Jejím primárním atributem bylo znovu nastolit silný prezidentský systém. Změny se týkaly sedmi ustanovení, která obsahovala vztahy prezidenta a Národního shromáždění, vztahy prezidenta a vlády, nezávislost justice, ústavní ochranu politických stran, úpravu volebních komisí, záruku základních práv a svobod a právo na samosprávu.⁷²

6.3.1 Prezident a Národní shromáždění

Ústava páté republiky stanovila, že prezident je volen v přímé volbě na volební období 4 let. Byl mu svěřen poměrně široký okruh pravomocí, které z něj činily hlavu vlády, hlavního zákonodárce, hlavního státního úředníka a velitele ozbrojených sil. Podle článku 48 mohl prezident předložit návrh zákona k Národnímu shromáždění a také měl právo veta nad zákony, které byly schváleny sněmovnou. Jeho veto mohlo být přehlasováno, pokud byla přítomna více než polovina řádně zvolených členů za předpokladu vyjádření alespoň dvoutřetinového souhlasu. Prezident má právo interpelovat Národní shromáždění nebo mu adresovat určitá podání a své názory. Mezi jeho pravomoci patří také jmenování vysokých armádních důstojníků, aniž by potřeboval souhlas Národního shromáždění. Může vyhlásit válku nebo uzavřít mezinárodní smlouvu,

⁷¹ PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

⁷² Tamtéž.

ovšem se souhlasem Národního shromáždění. Má také právo vyhlásit nouzový stav nebo stav ohrožení bezpečnosti státu z důvodu války, přírodní katastrofy, ekonomické a jiné finanční krize a také v době válečného stavu může vydávat dekrety a činit nezbytná ekonomická opatření. Je velitelem národních vojenských sil a reprezentuje stát navenek. Dle článku 74 má právo vydat prezidentská nařízení v rámci výkonu své funkce a v mezích ústavy. Amnestie podléhá souhlasu Národního shromáždění podle článku 77. Podle článku 78 má právo udělovat státní řády a vyznamenání.⁷³

Národní shromáždění může poskytnout prezidentovi radu ohledně toho, zda některé úředníky ponechat v úřadu, ale nemá žádný politický vliv na jeho rozhodnutí, zda určitou osobu do úřadu jmenuje či nejmenuje. Předseda vlády, členové vlády a jiní představitelé moci výkonné se mohou zúčastnit jakéhokoliv jednání Národního shromáždění a odpovědět na případné otázky na žádost zákonodárního sboru, jeho výborů, nebo více než 30 členů shromáždění. Tato procedura nemá vliv na zájmy a činnost moci výkonné vzhledem k tomu, že premiér a členové vlády nejsou přímo zodpovědní Národnímu shromáždění. Co se týče impeachmentu prezidenta, premiéra a členů vlády nebo ministrů, tato pravomoc náleží Národnímu shromáždění dle článku 61.

Ústava stanoví také maximální délku standardních legislativních jednání tak, že nesmí přesáhnout 120 dní a při vedení zvláštních legislativních jednání nesmí doba jednání přesáhnout 30 dní. V článku 39 dále uvádí, že funkce člena Národního shromáždění není slučitelná s funkcí prezidenta, člena vlády ani člena lokálního a jiného vedení stanovené zákonem.⁷⁴

6.3.2 Prezident a vláda

Snaha o stabilní vládu se projevila i na úpravě vztahu prezidenta a vlády. Ústava zesiluje jednotný vztah při vedení státu tak, že podřizuje vládu prezidentovi. To se projevuje zejména na organizaci vlády. Vláda se skládá z prezidenta, předsedy a členů vlády. Prezident je v této hierarchii nejvýše a předseda vlády, kterého

⁷³ PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

⁷⁴ Tamtéž.

jmenuje prezident, mu je podřízen. Vzhledem k tomu, že její členové včetně předsedy slouží prezidentovi, nemohou jednat proti jeho vůli. Ministři jsou jmenováni prezidentem ze členů vlády na návrh předsedy vlády podle článku 88 ústavy. Ministři mají v podstatě duální ústavní status – jako členové vlády participují ve svých vlastních záležitostech daného resortu a jako členové vlády vykonávají vládní politiku. Vládu tvoří 15 ministrů a 2 ministři bez portfeje.⁷⁵

Vláda v pojetí této ústavy není přímo o právech a povinnostech občanů rozhodujícím orgánem, ale její role je do určité míry ponížena jen na poradní orgán prezidenta, kterému asistuje při vedení státu. Prezident může ignorovat návrhy a doporučení podané členy vlády, ale v praxi se tak děje málokdy. Ústava obsahuje ustanovení, které omezuje počet členů vlády na nejvýše 20 členů, nicméně minimální počet je stanoven na 10 členů. Maximální limit je zde z důvodu prevence neefektivního rozdělení funkcí ve vládě a minimální hranice má předejít nežádoucí koncentraci moci v rukou několika členů vlády. Článek 81 stanoví neslučitelnost funkce prezidenta s funkcí předsedy vlády, člena vlády, vedení jakéhokoliv orgánu moci výkonné a jiné pozice veřejné i soukromé, které jsou určeny zákonem. Předseda vlády dohlíží na výkon veřejné moci jednotlivých ministrů.

Tento systém je založen na modelu, že předseda vlády by měl být spíše administrativní postavou, než aby skutečně uplatňoval své pravomoci a rozhodoval. Nicméně přesto mu náleží nějaká politická diskrece. Například navrhuje jmenování a odvolání členů vlády. Také má právo vystoupit před Národním shromážděním nebo jeho výbory na jejich žádost, aby obhájil určité kroky vlády. Jakákoliv kolize pravomocí prezidenta jako hlavy moci výkonné a předsedy vlády se v podstatě nepředpokládá.⁷⁶

6.3.3 Moc soudní

Ústava předpokládá a deklaruje principy nezávislosti soudnictví tím, že stanoví v článku 96, že moc soudní bude svěřena soudům skládajících se ze soudců a

⁷⁵ PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

⁷⁶ Tamtéž.

soudci budou soudit nezávisle podle svého svědomí a v souladu s ústavou a zákonem. Tento princip se odráží ve způsobu jmenování soudců.

Podle ústavy musí prezident překonat dvě politické a ústavní překážky, pokud chce jmenovat předsedu nejvyššího soudu. Prezident může jmenovat předsedu nejvyššího soudu se souhlasem Národního shromáždění a na návrh Doporučující soudcovské rady. Nicméně požadavek, aby zde byl návrh soudcovské rady, není nutnou podmínkou. Soudcovskou radu tvoří 4 soudci, 2 právníci, jeden profesor práva, kterého nominuje prezident, ministr spravedlnosti a nejvyšší státní zástupce.

Stěžejní myšlenkou ústavy ve vztahu k vybudování nezávislého soudnictví je premisa, že soudní moc je jednou z důležitých pojistek demokracie zabraňující tyranii. Zajímavým faktem je, že dosud nebyla ústava soudem interpretována. Zejména během období první republiky byly soudy podřízeny prezidentovi a jeho Liberální straně. Od doby zrození republiky jenom snadno manipulovatelné osoby, ovlivněné tradicí byrokracie, zastávali soudcovskou pozici. V podstatě zde nikdy nebylo soudců, kteří aplikovali a dodržovali princip nezávislosti soudů. Revitalizace korejských soudů byla velice důležitá: dosaženo toho mohlo být volbami lépe než jmenováním. V podstatě se dá říct, že nová ústava v tomto kopírovala stejný systém, jaký byl zaveden první republikou.⁷⁷

6.3.4 Politické strany

Novým aspektem, který se v ústavě objevuje, je ochrana všech politických stran tak, aby byl garantován pluralitní politický systém. Motivace pro přijetí těchto ustanovení byla založena na předešlých zkušenostech. Úspěšnost politického systému v Koreji byla spatřována v nastolení bipolárního stranického systému (systém dvou politických stran). Stalo se to nezbytným zejména po tehdejší neschopnosti Demokratické strany čelit a utvářet opozici proti Liberální straně, která měla majoritu. Podle volebního zákona 131 ze 175 členů Národního shromáždění bylo voleno v přímé volbě, zatímco zbývajících 44 mandátů bylo rozděleno mezi různé politické strany v poměru k počtu hlasů, které získaly v roce 1963. Výsledkem těchto voleb bylo, že Demokratická republikánská strana

⁷⁷ PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

získala 110 křesel, Strana občanské vlády 41, Demokratická strana 13, Lidová strana 9 a Liberální demokratická strana 2 křesla.⁷⁸

Ústava dále upevňuje politický systém, protože vyžaduje, aby kandidát na prezidenta nebo na člena Národního shromáždění náležel k politické straně; musí také získat oficiální nominaci dané strany, jíž je členem. Pokud člen Národního shromáždění změní členství v politické straně nebo ji opustí, nebo pokud je strana, jíž je členem rozpuštěna, přichází automaticky o mandát podle. Toto je institucionální vyjádření toho, že kandidáti na veřejné posty musí být zvoleni na základě politických programů, nikoliv na základě jejich osoby nebo společenského postavení. Nicméně *ratio* tohoto ústavního požadavku tkví v tom, že je zde snaha o posílení odpovědnosti politiků za jejich nezodpovědné chování, kterým případně ohrozí politickou stabilitu. Existují zde však i výjimky z ochrany politických stran. Podle článku 73 ústavy má vláda právo předložit nejvyššímu soudu žádost o rozpuštění politické strany, pokud se její účel nebo aktivity přičií základním principům demokratického státu. Článek 103 z hlediska dřívější koncentrace moci v rukou prezidenta se snaží této skutečnosti předejít tím, že jakékoliv rozhodnutí o rozpuštění strany musí mít souhlas třípětinové většiny soudců nejvyššího soudu.⁷⁹

6.3.5 Volební komise

Tvůrci nové ústavy zakotvili volební komise jako ústavní orgány proto, aby zajistili nestranný a spravedlivý management voleb. Na tomto místě je vhodné tento fakt spojit s negativními zkušenostmi ze Syngmanova režimu, který typicky manipuloval s volbami, což nakonec vedlo v roce 1960 k jeho pádu. Několik opatření bylo přijato, aby se zajistila nezávislost komisí. Centrální volební komise se skládá ze dvou členů jmenovaných prezidentem, dvou členů volených Národním shromážděním a 5 členů zvolených soudcovskou radou. Nejvyšší orgán tedy reprezentuje 3 různé složky veřejné moci. Členům komise se zakazuje členství v politických stranách a jakékoliv politické aktivity podle článku 107

⁷⁸ PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

⁷⁹ Tamtéž.

ústavy. Nemohou být také odvoláni ze svého postu v průběhu jejich pětiletého funkčního období s výjimkou impeachmentu nebo v případě spáchání trestného činu, za něj jsou odsouzeni.

6.3.6 Základní práva a svobody jednotlivce

Korejská ústava deklaruje principy zaručující základní práva a svobody jednotlivce. Kapitola druhá je celá věnována seznamu demokratických práv a svobod, které zajišťují limity státní moci. Zároveň adoptuje principy ekonomické a sociální demokracie inspirované Výmarskou ústavou z roku 1919. Stěžejní charakteristika korejské ústavy leží ve snaze harmonizovat politickou, ekonomickou a sociální demokracii. Preambule začíná prohlášením „*My, občané Koreje... jsme odhodláni zajistit rozvoj každého jednotlivce na poli politickém, ekonomickém, sociálním a kulturním a zavazujeme se pomoci každé osobě vykonávat její povinnosti.*“⁸⁰ Tyto základní ideje jsou obsaženy v článku 8, který zní: „*Každý občan bude mít důstojnost a hodnotu jako lidská bytost, a je povinností státu tyto základní práva zajistit.*“⁸¹ Bohužel vzhledem k některým okolnostem mohou být tato práva a svobody jednoduše omezeny. Prezident má totiž za určitých, ústavou a zákony předpokládaných okolností, pravomoc omezit některá ústavní práva svými nouzovými opatřeními.⁸²

6.3.7 Samospráva

Část pátá ústavy zajišťuje systém samosprávy, který spočívá v pojistce, aby centrální vláda nedominovala nad lokálními orgány. Nicméně je třeba zmínit, že samospráva je oslabena přesvědčením, že korejský národ by neměl být dále rozdělen na menší celky na základě institucionálního provedení. Federální systém nebyl nikdy v Koreji akceptován z politických a historických důvodů. Navíc bylo doporučeno, že unitární systém je nezbytný pro efektivní modernizaci státu. Výsledkem je tedy ustanovení, že starostové Seoulu a Pusanu a provinční správci

⁸⁰ Preambule, Korejská ústava z roku 1962.

⁸¹ Článek 8, Korejská ústava z roku 1962.

⁸² PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, s. 110–122.

jsou jmenováni prezidentem na doporučení předsedy vlády a ostatní starostové měst a okresní úředníci jsou jmenováni předsedou vlády.⁸³ Zde převažuje jmenovací princip nad principem volebním, který se zavedl za druhé republiky, kdy starostové byli voleni přímou volbou na volební období 4 let.⁸⁴

6.4 Konec období třetí republiky

Vláda Park Chung – Hee se postupně změnila na diktaturu. Období jeho osmnáctileté vlády prošlo několika změnami. Sami korejští autoři rozdělují období jeho vlády na tři fáze: první fází byla éra národního obrození (1961–1963), druhou fází byla éra modernizace země (1964–1971) a poté éra národní bezpečnosti (1972–1979). Během první fáze, která měla podobu tradiční junty, se Parkovi nepodařilo získat dominantní postavení. Po znovuoustavení vlády, aby si své dominantní postavení zachoval, musel přistoupit k autoritativnímu režimu.

První fáze se nesla z hlediska přístupu ke komunistické hrozbě pocházející ze severu poloostrova v duchu umírněné Parkovy rétoriky, neboť se zaměřil spíše na japonský vojenský fašismus na základě odkazu hnutí z 19. dubna. Ve druhé fázi svého vládnutí zaujal již silný antikomunistický postoj, což vedlo k ještě většímu napětí mezi oběma rozdělenými zeměmi. Nicméně se mu podařilo překonat mnohé překážky v diplomatických vztazích s Japonskem a zároveň podpořit vztahy se Spojenými státy tím, že vyslal vojsko bojovat do Vietnamu se statutem plnohodnotného spojence Spojených států.⁸⁵

⁸³ HAN, Y.C. Political parties and Political Development in South Korea. *Pacific affairs*, 1969 – 1970, roč. 42, č. 4, s. 446-464.

⁸⁴ YI, Pyong – chon. *Developmental dictatorship and the park chung hee Era: the Shaping of modernity in the republic of Korea*. New Jersey: Homa & Sekey Books. 2006. 384s. ISBN 9781931907286

⁸⁵ Tamtéž.

7 Období čtvrté republiky (1972–1981)

Prezident Park Chung – Hee vyhlásil 17. října 1972 „palácový převrat“, aby zavedl nový diktátorský režim, takzvanou čtvrtou republiku, podle ústavy zvané Yushin ústava. V tento den Park vyhlásil stav nouze a vyhlásil nad korejským územím stanné právo. Rozpustil Národní shromáždění, uzavřel univerzity v celé zemi a začal se striktní cenzurou médií. Brzy se rozhodl novelizovat ústavu; inspirací se mu přitom stala „generalissimo ústava“ Tajwanu.⁸⁶ V celostátním referendu, které se konalo 21. listopadu 1972, rozhodli korejští voliči v atmosféře strachu o tom, že bude přijata nová ústava. Yushin ústava zajišťovala prezidentovi nouzové pravomoci, zmocňovala ho ke jmenování jedné třetiny členů Národního shromáždění a garantovala mu neomezené držení prezidentského úřadu. Takto „všemocný“ prezident byl zvolen znovu 23. prosince 1972 na volební období 6 let, a to bez jediného opozičního hlasu. O šest let později zvítězil v dalších prezidentských volbách, a tak byla perioda čtvrté republiky, častěji známa jako Yushin éra, zahájena.⁸⁷

7.1 Yushin ústava

Dosud platné články ústavy byly díky revizi ústavy opatřeny ustanovením, že práva zaručená touto ústavou mohou být změněna nebo omezena zákonem. Typickým ustanovením, které bylo takto doplněno, je například článek 10 odst. 1 ústavy, který stanoví, že všichni občané mají právo na osobní svobodu. Nikdo nemůže být zatčen, zadržen, prohledán, vyslýchán, potrestán, podroben nuceným pracím nebo umístěn pod probační dozor, pokud tak nebude stanoveno zákonem. Stejně tak svoboda slova, tisku, shromažďování a sdružování je zajištěna, nestanoví-li zákon něco jiného. Podle článku 32 odst. 2 Yushin ústavy je uvedeno, že zákony, které omezují práva a svobody občanů, mohou být přijaty, pokud je to nezbytné pro udržení národní bezpečnosti, pořádku nebo veřejného blaha. Nová ústava tedy značně rozšířila okruh základních práv, který může být omezen

⁸⁶ Více v knize TAYLOR, Jay. *The Generalissimo: Chiang Kai – shek and the struggle for the modern China*. Belknap Press, 2. vydání. 2011. 752 s. ISBN 978-0674060494.

⁸⁷ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

zákonem. Zákony přijaté zákonodárným sborem, kterému dominovala majoritní strana, mohly takto měnit a tvarovat text ústavy. To dávalo otevřený prostor komukoliv, aby manipuloval ústavou pomocí zákonů, a tak omezovala základní práva, i když je měla původně chránit.⁸⁸

Předchozí ústava stanovila, že každý má právo se domáhat svého práva před soudem, pokud byl nezákonně zatčen. Toto právo bylo z Yushin ústavy vypuštěno. Stejně tak původní ústava obsahovala ustanovení, že, pokud je jediným důkazním prostředkem proti obviněnému jeho přiznání, nemůže to být použito jako důkaz k vyslovení viny a stanovení trestu. I toto ustanovení bylo z nové ústavy odstraněno. Změna jiných ustanovení byla reakcí na rok 1971, kdy nejvyšší soud prohlásil návrh zákona o náhradě škody z roku 1967 za ústavně nekonformní. Nejvyšší soud konkrétně prohlásil, že ustanovení článku 2 zákona o náhradě škody, které odnímá možnost náhrady škody vojenským osobám, které byly poškozeny protiprávním jednáním veřejných činitelů, kteří tak činili při výkonu svých povinností, je protiústavní. Toto, jedno z nejslavnějších rozhodnutí korejské ústavní historie, bylo velkým trnem v oku vládě, která se snažila mít pod kontrolou veškeré závazky plynoucí z veřejného rozpočtu, zejména s tím, jak rostly počty obětí vietnamské války. Reakce vlády na zrušení tohoto zákona byla taková, že toto ustanovení, prohlášené nejvyšším soudem za protiústavní, zakomponovala přímo do Yushin ústavy.

Ústava z roku 1972 zasáhla významně i do autority moci soudní. Právo na revizi zákonů bylo odebráno nejvyššímu soudu a potažmo soudům obecným, a předáno Ústavní komisi. Nejvyššímu soudu zbyla pouze rozhodovací pravomoc ve věci, zda některý zákon předloží Ústavní komisi či nikoliv, a jediné, co kontroloval, byla nařízení a jiná rozhodnutí moci výkonné. V roce 1948 ústava zajišťovala právo kontroly ústavnosti Ústavní komisi, instituci oddělené od obecných soudů. V roce 1962 ústava přijala americký model přezkumu, kdy obecné soudy, podřízené soudu nejvyššímu, kontrolovaly jak zákony, tak nařízení. V roce 1972 byla tedy obecným soudům tato pravomoc upřena. V tomto roce nevydala ústavní komise žádné rozhodnutí, tudíž teoreticky zde neexistovala žádná kontrola ústavnosti po celých 8 let Yushin éry. Ústavní komise byla upravena i v ústavě

⁸⁸ KIM, Seong-ha Marie. Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea. *The American Journal of Comparative Law*, 2005, roč. 63, č. 3, s. 601–654.

z roku 1980. Teprve v roce 1987 došlo k ustavení ústavního soudu, s čímž se pojí počátek doby efektivní ochrany práv občanů.⁸⁹

7.1.1 Nouzová nařízení prezidenta

Podle článku 53 Yushin ústavy jsou prezidentovi svěřeny široké pravomoci v době ohrožení bezpečnosti státu. Podobné pravomoci byly upraveny i v ústavě z roku 1948, ale jejich obsah a rozsah byl nyní výrazně rozšířen. Prezident může přikročit k nouzovým opatřením, pokud má za to, že je ohrožena bezpečnost státu nebo veřejný pořádek nebo pokud má za to, že ohrožena teprve bude. Podle článku 53 odst. 1 ústava stanoví:

„Prezident může, pokud jsou nutná rychlá opatření z důvodu přírodní katastrofy, vážné finanční nebo ekonomické krize, nebo pokud bezpečnost státu nebo veřejný pořádek je vážně ohrožen nebo pokud se očekává, že bude ohrožen, přijímat nouzová opatření ve věcech výkonu státní moci ve věcech domácí politiky, zahraničních vztahů, národní obrany, ekonomických a finančních vztahů a oblasti soudnictví.“⁹⁰

V těchto situacích byl prezident podle odstavce 2 tohoto článku oprávněn dočasně pozastavit účinnost základních práv a svobod lidu tak, jak jsou chráněny ústavou, a přijmout nouzová opatření s ohledem na práva a pravomoci moci výkonné a soudní. Podle odstavce 4 uvedeného článku pak tato opatření nemohou být podrobena soudnímu přezkumu.⁹¹

Článek 53 svým původem vychází z článku 48 ústavy Výmarské republiky, který tyto pravomoci zaručoval federálnímu prezidentovi. Během své vlády prezident Park vydal několik nouzových opatření. Opatření č. 1 s účinností od 8. ledna 1974 zakazovalo jakékoliv aktivity směřující k potlačení opozice, pomlouvání a kritice ústavy a zakazovalo šíření poplašných zpráv. Druhé opatření, vydané tentýž den, založilo nouzové vojenské soudy s jurisdikcí nad občany, kteří poruší tato

⁸⁹ KIM, Seong-ha Marie. Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea. *The American Journal of Comparative Law*, 2005, roč. 63, č. 3, s. 601–654.

⁹⁰ Článek 53 odst. 1 Yushin ústavy z roku 1972.

⁹¹ KIM, Seong-ha Marie. Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea. *The American Journal of Comparative Law*, 2005, roč. 63, č. 3, s. 601–654.

opatření a kteří za to mohou být zatčeni bez příkazu k zatčení. Podřízení občanů pod vojenskou jurisdikci v době míru bylo velkou ranou pro soudnictví v celé zemi.

V dubnu 1974 byl vydán další nouzový dekret. Tento dekret byl reakcí na studentské nepokoje, které se rychle šířily po celé zemi. Zakázal studentskou federaci mladistvých a studentů a také jakékoliv protivládní aktivity. Studenti, kteří se nedostavili na hodiny bez omluvenky nebo odmítli sedět na zkouškách, mohli být odsouzeni k smrti, na doživotí nebo k trestu odnětí svobody na 5 let a více. Pátý nouzový dekret byl vydán ještě ten rok, zneplatnil dekrety první až čtvrtý, ale zároveň stanovil, že tímto opatřením nejsou probíhající kauzy dotčeny a nemá právních účinků ani na ty osoby, které již tresty vykonaly nebo vykonávají. Nouzový dekret č. 7 uzavřel Korejskou univerzitu, na kterou se nazíralo jako základnu pro studentské demonstrace, za současného rozmístění vojáků po kampusu univerzity.⁹²

Dekret č. 9 z roku 1975 byl nejextrémnějším opatřením vůbec. Opět zavedl platnost dekretů 1 až 4 a zakázal jakékoliv politické setkání, demonstrace a jakékoliv studentské aktivity.

Pokud došlo k prezentaci těchto aktivit ve veřejných médiích, nazíralo se na ni jako na šíření falešných zpráv.⁹³

7.1.2 Sjednocení jako cíl ústavy

Před přijetím nové ústavy v roce 1972 neobsahoval ústavní pořádek žádnou specifickou úpravu národního sjednocení. Nikdo nepochyboval o tom, že se tato ústava vztahuje i na Severní Koreu, neboť Korejská republika je termín, který zahrnuje celý korejský poloostrov i přesto, že ve skutečnosti její územní působnost fakticky dopadá pouze na jižní část, za demilitarizovanou zónou. V té době existoval režim Severní Koreje pouze *de facto*, nikoliv *de iure*. Dle ústavy bylo možné zemi sjednotit, pouze pokud by se Severní Korea vzdala nebo pokud

⁹² KIM, Seong-ha Marie. *Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea*. *The Americal Journal of Comparative Law*, 2005, roč. 63, č. 3, s. 601–654.

⁹³ Tamtéž.

by byla vojensky dobyta. Jako hlavě státu je prezidentovi svěřena odpovědnost za snahu o mírové sjednocení jako jeden z nejvyšších národních cílů. Je povinen přísahat během své inaugurace, že bude věrně naplňovat a vykonávat práva a povinnosti plynoucí z jeho úřadu a snažit se o unifikaci země. Za tímto účelem byl zřízen nový orgán, Národní konference pro sjednocení (dále jen „Konference“), k projednání důležitých věcí potřebných ke sjednocení. Tento nový ústavní orgán byl podřízen vládě jako její odnož. Jedná se o suverénní orgán jednající v zájmu lidu, kterému je svěřen úkol sjednotit zemi. Konference se skládá z 2 000 až 5 000 delegátů volených v přímých volbách lidem.

Její právní postavení zahrnuje:

- a) Jedná jako výkonný orgán pro záležitosti národního sjednocení. Prezident může požádat Konferenci, aby se usnesla ve věci národního sjednocení, pokud je nezbytné zjistit veřejné mínění společnosti. Její rozhodnutí se poté považuje za konečné stanovisko kolektivní vůle obyvatel k dané věci.
- b) Jedná jako volební výbor. Jedná se o jednu z nejdůležitějších změn v ústavě, neboť Konference volí prezidenta v tajných volbách společně s více než polovinou delegátů řádně zvolených a přítomných. Konference také volí jednu třetinu členů Národního shromáždění na doporučení prezidenta. Rozdíl mezi statutem člena zvoleného přímou volbou nebo nepřímou volbou členy Konference je pouze v tom, že jeho mandát trvá 6 let, zatímco mandát člena zvoleného v nepřímé volbě trvá 3 roky.
- c) Dává finální souhlasné stanovisko k přijetí dodatku k ústavě. Jakékoliv dodatky k ústavě, navržené a projednávané v Národním shromáždění, musí mít souhlas Konference k jejich přijetí.⁹⁴

⁹⁴ LEE Han-key. Constitutional Development in South Korea. *Hong Kong Law Journal*, 1974. roč. 41. č. 4. s. 47–48.

7.1.3 Celostátní referendum

Koncept přímé demokracie byl posílen širokým použitím institutu referenda pro různé otázky. V předchozí úpravě nebylo ustanovení, které by zakotvovalo celostátní referendum s výjimkou otázky přijetí dodatku k ústavě. Nyní mohl prezident předložit otázky v referendu týkající se podstatných záležitostí vedení státu. Pokud jsou poté tato rozhodnutí v referendu přijata, znamená to jejich vyšší autoritu. Nadále platí, že jakýkoliv dodatek k ústavě navržený prezidentem musí být potvrzen celostátním referendem.⁹⁵

7.1.4 Vztahy mezi mocí výkonnou a zákonodárnou

Nejvyšší moc ve státě svědčí opět prezidentovi, nicméně existuje určitý systém brzd a protivah, i když v mnohem menším rozsahu. Aby byla zajištěna efektivní vláda, nalézají se zde určité instituty, zejména ve vztahu moci výkonné a zákonodárné. Národní shromáždění může navrhnout odvolání předsedy vlády nebo kteréhokoliv člena vlády ze svého úřadu. Pokud se jedná o odvolání předsedy vlády, vyžaduje tento úkon spolupráci prezidenta, který rozhodne o tom, zda odvolá pouze předsedu vlády nebo odvolá všechny členy vlády. Při jmenování předsedy vlády potřebuje prezident souhlas Národního shromáždění. Naopak prezident je oprávněn Národní shromáždění rozpustit.

Předseda vlády a ostatní členové vlády mají právo navštěvovat jednání Národního shromáždění nebo jeho výborů a vyjadřovat se k projednávaným věcem a odpovídat na otázky.

Další z významných změn se týká pravomocí Národního shromáždění. Národní shromáždění nemá právo kontrolovat hospodaření státu s výjimkou konání slyšení a shromažďování podkladů pro své vlastní potřeby. Toto právo bylo předáno moci výkonné ve formě dvou orgánů – Radě pro audit a Radě pro inspekci.⁹⁶

⁹⁵ KIM, Seong-ha Marie. *Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea*. *The Americal Journal of Comparative Law*, 2005, roč. 6, č. 3, s. 601–654.

⁹⁶ LEE Han-key. *Constitutional Develomenst in South Korea*. *Hong -Kong Law journal*, 1974, roč. 41, č. 4, s. 47–48.

7.2 Konec období čtvrté republiky

Vedení země prezidentem Park Chung – Hee bylo poznamenáno jednak vládou teroru a neustále hrožícími tresty, jednak konstantním ekonomickým růstem a zklidněním zahraniční situace. Kdokoli nesouhlasil s vedením země, byl stíhán, zatčen, uvězněn a mučen. Média byla kontrolována a cenzurována. Toto období trvalo až do Parkovy smrti. Park ovšem ještě více přitvrdil ve své politice poté, co na něj byl spáchán v roce 1974 atentát korejským občanem z Japonska v den výročí osvobození Koreji od japonské nadvlády. Střela minula cíl, ale zasáhla Parkovu manželku, která seděla vedle něj.

Lid vnímal Parka jako dobrého prezidenta jen ve vztahu k permanentnímu ekonomickému růstu. V roce 1979 však byla tato konjunktura poznamenána ostrým poklesem ekonomické úrovně a Parkův režim začal čelit tlaku opozice. Po dlouhém období ekonomického růstu přišlo zpomalení kvůli celosvětové inflaci a recesi zapříčiněné zejména cenami ropy po íránské revoluci v roce 1979. Zemi postihla dosud nenadálá vlna bankrotu. To dalo konečně prostor kritikům Parkova režimu se veřejně vyjádřit, neboť tomu bylo nyní nakloněno i veřejné mínění. Zejména opoziční politik Kim Young–sam, předseda Nové demokratické strany, se vyjadřoval velice nelibě o Parkově vedení státu.

Politická situace se začala měnit. Ve volbách do Národního shromáždění ze dne 12. prosince 1978 obdržela opoziční strana Nová demokratická strana 61 ze 146 křesel proti vládnoucí Demokratické republikánské straně. Tento úspěch motivoval opozici, aby se více snažila prosazovat na politickém poli.⁹⁷

7.2.1 Y. H. incident

K jednomu z nejdrastičtějších zásahů státní moci došlo při tzv. „Y. H. incidentu“, který předznamenal konec vlády Park Chung – Hee. Došlo k němu 9. září 1979, kdy 190 zaměstnankyň Y. H. průmyslové firmy, která zkrachovala, zorganizovalo poklidný protest na ústředí Nové demokratické strany, aby získaly podporu veřejnosti. O dva dny později Parkova vláda vyslala 1 000 policejních příslušníků,

⁹⁷ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

aby je ze stranického sídla vyvedli a zavraždili. Tento incident způsobil masové protivládní akce, sjednocení pracujících, univerzitních studentů a disidentských intelektuálů v rámci Nové demokratické strany.⁹⁸

O měsíc později vystoupil Kim Young – sam a veřejně apeloval na Spojené státy v interview New York Times, aby ukončily podporu Parkova diktátorského režimu. Odpovědí mu bylo jeho vyloučení z Národního shromáždění, které uvrhlo Jižní Koreu do politické krize. Proto 16. října 1979 svolali studenti demonstraci za konec Parkova autokratického režimu a Yushin systému. Většina občanů sympatizovala s demonstranty a připojila se k nim v demonstracích proti Yushin systému. Park na to reagoval vyhlášením stanného práva.

Parkova vláda skončila 26. října 1979, kdy šéf jeho vlastní tajné služby, Kim Chae qyu, v restauraci postřelil Parka a jeho politicky vlivného bodyguarda. Parkova vražda byla způsobena konfliktem uvnitř jeho kruhu známých. Kim požadoval, aby Park zmírnil svá represivní opatření, ale byl odbyt jak Parkem, tak jeho bodyguardem. Několik hodin po střelbě byl Kim vzat do vazby a později popraven. Parkova smrt ukončila jeho diktátorskou vládu a otevřela cestu nové éře změn a nejistot v Jižní Koreji.⁹⁹

7.3 Období páté republiky

Období páté republiky započalo zavražděním prezidenta Parka. Tento čin uvrhl zemi do politické krize. Uvolnění postu prezidenta umožnilo politický vzestup dalšího vojenského důstojníka Chu Doo Hwan. Nový vůdce nařídil změnit ústavu, kontrolu vzniku nových politických stran, svolal zákonodárny sbor a korupcí zmanipulované politiky nahradil novými. Následovalo vyhlášení začátku nové republiky.¹⁰⁰ Chun Doo Hwan měl ve volbách teoreticky vítězství zajištěné, protože neexistoval silnější soupeř v boji o prezidentský úřad; byl přesvědčen o

⁹⁸ SOONOK Chun. *They Are Not Machines: Korean Women Workers and their Fight for Democratic Trade Unionism in the 1970s*. Routledge. 2017. ISBN 9781351879521.

⁹⁹ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 422-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

¹⁰⁰ SUH, Sook-Dae. South Korea in 1981: The first year of the fifth republic. *Asian Survey*, 1982, roč. 22, č. 1, s. 107 – 115.

úsvitu nové éry Koreje. Ze Spojených států obdržel gratulace k vítězství ve volbách, a to jeho postavení v domácí i zahraniční politice ještě posílilo.

Problémy, kterým Chun Doo Hwan čelil v době své vlády, byly jednak propad korejské ekonomiky, jednak problematické vztahy s Japonskem. Ekonomická krize neměla mnoho společného s politickou situací, ale s celosvětovým úpadkem, a proto snaha pozvednout domácí ekonomiku zaváděním ekonomických opatření nebyla efektivní. Na politické scéně proti Chunovi nestála organizovaná opozice, ale pouze vysokoškolští studenti protestující proti nelegitimitě jeho vlády.¹⁰¹

Chun spíše reformoval Parkův zavedený režim, než aby jej revolučně změnil. V září 1980 byl posledním prezidentem čtvrté republiky zvoleným v souladu s ustanoveními Yushin ústavy. Přijetí nové ústavy mu trvalo méně než dva měsíce, čímž se stal prvním prezidentem páté republiky v čase rekordně kratším než pět měsíců.

7.4 Chun Doo Hwan

Chun Doo Hwan (korejsky 전두환) se narodil v roce 1931 jako šesté dítě z devíti. Jeho rodiče byli v podstatě obyčejní řadoví občané z provincie Kyongsang. Po ukončení základní školní docházky se přihlásil do korejské vojenské akademie v době, kdy v zemi zuřila korejská válka. Studium dokončil jako ne příliš úspěšný student, řadící se v pořadí ostatních studentů do poslední třetiny ze 156 absolventů. Je zajímavostí, že se jednalo o první třídu, která trvala řádné akademické období. Získal hodnost důstojníka a často se jako voják distancoval od účasti korejských vojsk ve vietnamské válce. Sedm měsíců před vraždou prezidenta Parka byl povýšen do pozice velitele bezpečnostních složek státu, a to rovněž proto, že objevil jeden z tunelů, který vedl ze Severní Koreje na území za 38. rovnoběžkou. Když se stal prezidentem, bylo mu 49 let.¹⁰²

Cíle prezidenta Chuna při jeho inauguraci byly: (1) zavést takovou demokracii, která by se dokázala adaptovat na korejské unikátní prostředí (2) představit v

¹⁰¹ SUH, Sook-Dae. South Korea in 1981: The first year of the fifth republic. *Asian Survey*, 1982, roč. 22, č. 1, s. 107 – 115.

¹⁰² Tamtéž.

Koreji systém *welfare state*: (3) pomocí sociálních reforem zajistit sociální spravedlnost; (4) revitalizovat národního ducha skrze školské reformy a kulturní programy v Koreji. Vyhlásil proto novou éru národního sebeurčení a snažil se odvést pozornost obyvatel od neustálé hrozby konfliktu se Severní Koreou. Chtěl zemi pozvednout z chudoby, zbavit politického útlaku a zneužívání veřejné moci autoritami.¹⁰³

Chun z toho důvodu nařídil všem politikům a vysokým státním úředníkům, kteří budou shledáni odpovědní za trestné činy korupce nebo šíření „tíživé atmosféry“, aby se zdrželi všech politických aktivit po dobu osmi let. Propustil 232 vyšších úředníků z úřadů, zakázal 172 druhů novin, magazínů a deníků a všechna média sjednotil po jednu agenturu. Nechvalně proslulé antikomunistické zákony byly nahrazeny novými bezpečnostními zákony Chuna. Chunovy reformy zasáhly hluboko do sociálních problémů, které dlouho ovládaly korejský vzdělávací systém, zejména když uzavřel všechny soukromé speciální vzdělávací instituce, které těžily ze vzdělávání studentů. Propustil na svobodu politické vězně a odvolal stanné právo. Inicioval vyšetřování ve věci zavraždění prezidenta Parka a jeho vraha nechal později popravit. Jeho reformní opatření však nepřinesla nic pozitivního a spíše se ukázalo, že obyvatelstvo bude nadále státem utlačováno tak, jako tomu bylo za vlády generála Parka.¹⁰⁴

7.5 Ústava 1981

Nová ústava páté republiky připomínala nechvalně známou Yushin ústavu. Zajišťovala novému prezidentovi pravomoci srovnatelné se souborem Parkových pravomocí. I průběh volby prezidenta zůstal v tomto období stejný. Chun také ponechal jednokomorový zákonodárný sbor s dvěma třetinami volených členů v přímé volbě a zbylá třetina byla volena na základě jejich příslušnosti k určité politické straně. Podle novelizované ústavy pozbyl prezident právo rozpustit Národní shromáždění ve lhůtě jednoho roku od jeho ustavení. Po tuto dobu je tak možné učinit, pouze pokud je vyhlášen v zemi válečný stav.

¹⁰³ Korean Overseas Information Service. *The Republic of Korea and President Chun Doo Hwan*. 길잡이미디어. 1983. 8 s.

¹⁰⁴ SUH, Sook-Dae. South Korea in 1981: The first year of the fifth republic. *Asian Survey*, 1982, roč. 22, č. 1, s. 107–115.

Všechna nouzová opatření vydaná prezidentem musí být schválena Národním shromážděním. Volební období prezidenta činí 7 let a nelze jej zvolit opakovaně. Toto ustanovení mělo sloužit jako prevence změn ústavy týkající se prodloužení nebo znovuzvolení prezidenta, ke kterým v minulosti docházelo.¹⁰⁵

Z ústavy vycházelo, že prezident je i nadále volen v nepřímých volbách. Prezidentský mandát může být prodloužen skrze dodatek k ústavě, ale nelze tak učinit po dobu výkonu mandátu stávajícího prezidenta.¹⁰⁶

7.6 Konec období páté republiky

Do roku 1982 Chun Doo Hwan nabyl poměrně stabilního postavení. Svoji moc vykonával skrze soudní systém, který měl pod absolutní kontrolou, a také častým využíváním tajného policejního aparátu ve svůj prospěch. Nadále docházelo k cenzuře médií a jmenování jeho nejbližších spolupracovníků a kolegů na vysoké posty ve vládě. Jeho přísná kontrola se projevila i na jihokorejské ekonomice, kdy po obrovském propadu došlo ke zdatnému růstu. Snažil se zavděčit korejskému lidu, aby měl podporu ve společnosti. Zrušil řadu omezujících nařízení, která vydal jeho předchůdce (např. omezení vycestovat, zákaz vycházení po půlnoci nebo zrušení školních uniforem). Přesto si přízeň lidu jako prezident nikdy nezískal. V květnu 1982 se objevily první skandály, které se týkaly Chunových příbuzných, kteří měli být zapleteni v různých korupčních skandálech. Toto odhalení „nesrovnalostí v páté republice“ mělo neblahý vliv na Chunovu politickou kariéru. V roce 1984 došlo ke zformování opoziční strany, když Kim Youg-sam a Kim Dae-jung, kteří pobývali v exilu ve Spojených státech, zorganizovali Konzultativní komisi pro prosazení demokracie (dále jen „CCPD“), tvořenou velkým počtem korejských disidentů, za účelem nastolení demokracie v Koreji.¹⁰⁷

¹⁰⁵ SUH, Sook-Dae. South Korea in 1981: The first year of the fifth republic. *Asian Survey*, 1982, roč. 22, č. 1, s. 107–115.

¹⁰⁶ YOON, Dae-Kyu. New Development in Korean Constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim law & policy journal*, 1995, roč. 4, č. 2, s. 395.

¹⁰⁷ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 425–450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

Před nadcházejícími volbami do Národního shromáždění opoziční politici z CCPD, kterým bylo opět dovoleno se politicky angažovat, založili Novou korejskou demokratickou stranu (dále jen „NKDP“). Nová strana „ochromila“ Chunův režim, protože získala ve volbách 67 křesel z 276 možných v Národním shromáždění. Zároveň dosud existující opozice byla povzbuzena úspěchem nové politické strany a postupně se její členové přidávali k nové straně. Nově zformovaná opozice, vedená oběma Kimy, použila nátlak na Chuna, aby přijal další dodatek k ústavě. Sporným se stalo ustanovení ohledně volby prezidenta a voleb obecně a také otázka struktury vlády. Jihokorejská společnost preferovala přímou volbu prezidenta, ale kontroverze ohledně dodatku o nepřímé volbě prezidenta otevřela cestu k diskusi ohledně ideálního systému vlády v Koreji – součástí úvah o nové formě vlády byl prezidentský systém jako ve Spojených státech parlamentní systém po vzoru Velké Británie nebo Japonska nebo rozdělená výkonná moc podle smíšeného systému francouzského modelu.¹⁰⁸

Chun na začátku svého zvolení deklaroval, že bude první prezident, který po uplynutí volebního období poklidně předá moc a následně opustí svůj úřad. Nicméně jak se uplynutí sedmi let blížilo ke konci, Chun tlačil stále více na to, aby jeho nástupce byl jeho dlouholetý přítel Roh Tae-woo. Opozice proti tomu protestovala požadavkem na přijetí ústavního dodatku, který by stanovil proces volby prezidenta jako přímou volbu. Návrh opozice brzy získal podporu celé společnosti. Chun nevydržel tlak společnosti a opozice a v roce 1986 nedobrovolně svolil k přijetí nové ústavy.

V průběhu procesu Demokratická spravedlivá strana preferovala parlamentní systém vlády se slabou pozicí prezidenta, kdežto opozice chtěla jeho přímou volbu. Opozice se rozdělila na jaře 1987, když vedoucí strany Nové korejské demokracie Yi Min-u slíbil kompromis ohledně ústavního dodatku. Celkem 74 NKDP členů legislativní rady pod vedením Kim Young-sama a Kim Dae-junga odešlo 9. března ze strany, a 1. května založili Sjedinující demokratickou stranu s Kim Young-samem jako vedoucím strany. Během 13. března 1987 Chun

¹⁰⁸ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 430-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

prohlásil konec všem diskuzím o ústavním dodatku až do roku 1988 kvůli olympijským hrám v Soulu.¹⁰⁹

Na konci roku 1987 se začalo plánovat poklidné předání moci. Končilo volební období prezidenta, a to nemohlo být za jeho trvání prodlouženo. Chun oznámil, že generál Roh Tae-woo, jeho dlouholetý přítel a kolega, bude kandidát jeho strany v následujících volbách. Hned poté byla přijata nová ústava v celostátním referendu a v prosinci 1987 byl zvolen v přímých volbách prezident Ro Tae woo; do tohoto okamžiku se datuje vznik šesté republiky.¹¹⁰

8 Šestá republika

Rok 1987 byl pro obyvatele Koreje ve znamení velkých politických změn. V červnu došlo k masovým celonárodním protestům proti vojenské autoritativní vládě tehdejšího prezidenta Chun Doo Hwana. Tento občanský odpor vznikl právě díky oznámení prezidenta o tom, že se veškeré ústavní změny odkládají až do roku 1988 kvůli olympijským hrám v Soulu. Ovšem pod tlakem veřejného mínění a opozice byla v říjnu 1987 přijata nová ústava, respektive nové dodatky a změny. Jedna z nejdůležitějších změn záležela v tom, že prezident bude zvolen lidem v přímé volbě tak, jak si to opozice i obyvatelé Koreje přáli. Volby se konaly 16. prosince 1987. Zhruba 23 milionů Korejců zvolilo dalšího prezidenta již v přímé volbě. Na průběh voleb dohlížely militantní skupiny pro případ, že by Roh prohrál. Proti Roh Tae-woo stáli dva Kimové, kteří vedli opoziční strany. Oba Kimové napadli volbu s argumentem, že byla zmanipulovaná, ale úspěšní nebyli. Prezident Roh se při volebních kampaních distancoval od vlády Chuna, který by známý porušováním lidských práv. Ve svém projevu Roh sliboval demokracii, svobody a základní lidská práva, které už nikdy neměly být omezeny v zájmu ekonomického růstu nebo národní bezpečnosti.¹¹¹

¹⁰⁹ JINWUNG, Kim. *A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict*. Indiana: Indiana University press. 2012. 430-450 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

¹¹⁰ DE BEAR, Adam. From Sunshine to Storm clouds: an Examination of South Korea's policy on North Korea, 2015, roč. 23, č. 3, s. 823.

¹¹¹ WEST, James M, BAKER, Edward J. The constitutional reforms in South Korea 1987: Electoral processes and Judicial independence, *Harvard Human Rights year book*, 1988, roč. 1, s. 135.

Poprvé od roku 1960 mohlo dojít k mírumilovné změně režimu z militantního a autoritativního na demokratický. Roh Tae-woo ukončil politickou krizi, někdy nazývanou jako korejské jaro, tím, že vydal osmibodovou deklaraci, tzv. červnovou deklaraci. V ní vyjádřil svou vůli započít proces demokratizace země a mírové předání moci. Těchto osm bodů obsahovalo:

1. Rychlou úpravu ústavy přijetím ustanovení o přímých prezidentských volbách.
2. Přijetí nových zákonů upravujících volbu prezidenta garantující její spravedlivý průběh.
3. Obnovu občanských práv.
4. Zajištění a ochranu základních lidských práv a svobod.
5. Zrušení zákona o zákazu některých médií a vytvoření svobodného tisku.
6. Obnovení samosprávy provincií stejně jako profesní samosprávy univerzit.
7. Garance práva na sdružování za účelem zakládání politických stran.
8. Národní kampaň proti korupci a sociální reformy.

V roce 1988 se konaly volby do parlamentu, jejichž výsledek lze označit za kompromis mezi vládnoucí stranou a opozicí. Po volbách se dá politická atmosféra nazvat jako fenomén Yoso-Yadae, což je korejský pojem pro situaci, kdy vláda má minoritu a opozice majoritu hlasů. Tím pádem vláda není schopna kontrolovat parlament, natož ovlivňovat legislativní agendu. Nicméně i přesto byl výsledek parlamentních voleb cestou k liberalizaci politického procesu, společně s dosud nepoznanou tolerancí opozice. Vláda musela činit politické kompromisy a spolupracovat.¹¹²

Roh zdědil po svém předchůdci stabilní a silnou ekonomiku. Korea představovala jednu z nejrychleji rostoucích ekonomik v Asii. Také úspěšně pořádal olympijské hry v Soulu v roce 1988. V roce 1990 se však politické prostředí znovu změnilo, když Kim Young sam, Kim Jong pil a Roh Tae woo spojili své síly a zformovali koalici, kterou pojmenovali Demokratická liberální strana. Kim Young sam byl

¹¹² STRNAD, Grazyna. The sixth republic under Roh Tae woo: the genesis of South Korean democracy. *Polish political science yearbook*, 2010, roč. 29, s. 204–225.

dlouhou dobu v průběhu Chunovy vlády označen za disidenta a kritizován za to, že svou stranu zaprodal vládnoucím stranám. Tento krok mu ovšem zajistil nominaci do dalších voleb konaných v roce 1992. Také prezident Roh byl nucen nyní spolupracovat s disidentem, ale tato fúze poskytla jeho straně oplátkou velkou většinu v Národním shromáždění.¹¹³

8.1 Prezidentské volby 1992

Jako kandidát za tři spojené strany byl za majoritní stranu navržen Kim Young - sam, proti kterému stál Kim Dae-jung kandidující za Mileniální demokratickou stranu. V minulosti byl proces voleb sledován i armádními složkami; hrozila jejich intervence nebo zneplatnění výsledků, pokud by vyhrál nevhodný kandidát. Nyní snad poprvé bylo zřejmé, že ministerstvo obrany akceptuje kohokoliv, kdo ve volbách vyhraje. Tak 25. února 1993 Kim Youg-sam složil přísahu a ujal se prezidentského úřadu. Jeho vítězství mimo jiné znamenalo, že to bylo poprvé za 30 let, co prezident Koreje nebyl vojenským generálem. Od druhé republiky se jednalo o první svobodné a spravedlivé volby, přímý systém volby spojený s mírovým předáním moci. I to znamenalo, že se poměry v Koreji změnily k lepšímu.¹¹⁴

Po prezidentské inauguraci prezident Kim Young-sam si předsevzal odvážné cíle skrze demokratické reformy, a to typicky pomocí dodatků k volebním zákonům a zákonům o financování volebních kampaní, dále implementaci zákonů o místní samosprávě, novou kontrolu armády a reformy pracovního práva. Pod tlakem globalizace se vláda pokusila přijmout opatření podporující ekonomický růst, volný obchod a deregulaci cen.¹¹⁵

¹¹³ HEO, Uk, ROHRIG Terence. *South Korea since 1980*. New York: Cambridge University Press. 2010. 41-44 s. ISBN 978-0-521-74353-2.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Asian info.org. *The Kim Young Sam Administration. Korean Embassy*. 2000. [cit. 21. března 2018]. Dostupné na http://www.asianinfo.org/asianinfo/korea/history/kim_young_sam_administration.htm.

8.2 Ústava z roku 1987

Návrh nové ústavy byl vytvořen 18. září 1987 a parlamentem byl přijat o měsíc později. Ratifikována byla 93 % členů Národního shromáždění. Při vytváření nové ústavy šesté republiky opozice a Demokratická spravedlivá strana souhlasily, že posílí pravomoci Národního shromáždění, které byly oslabeny během páté republiky. V rámci navrhované ústavy získalo Národní shromáždění zpět všechny své pravomoci, o které přišlo během diktátorských režimů prezidenta Parka a Chuna. Jejich rozsah spočíval zejména v právu zákonodárné iniciativy, schvalování rozpočtu, vyšetřování nevhodného chování vládních představitelů, auditu vlády, právu rozhodování o důvěře a impeachmentu vládních a soudních představitelů prostou většinou a impeachmentu prezidenta dvoutřetinovou většinou hlasů. Většinou hlasů může Národní shromáždění pozastavit účinnost stanného práva, které vyhlásil prezident. Nová ústava nebyla zcela založena na principech parlamentní demokracie, ale spíše primárně na principech prezidentské demokracie, zejména na rozdělení pravomocí a systému brzd a protivah mezi jednotlivými složkami státní moci. Nová korejská ústava odrážela principy rozdělení moci jak mezi prezidentem a premiérem, tak mezi mocí výkonnou a soudní. Dává základy určitému hybridnímu modelu semiprezidentského systému.¹¹⁶

8.2.1 Některé z nových ústavních dodatků

Jedním z nejdůležitějších dodatků k ústavě byl článek 61, který dává Národnímu shromáždění právo prověřovat záležitosti státu a vyšetřovat specifické státní otázky s tím, že takové procedury a pravomoci případného vyšetřovacího a kontrolního orgánu budou později upraveny zákonem. Předchozí úprava byla zrušena, neboť zakazovala jakékoliv vyšetřování, které by mohlo ovlivnit moc soudní nebo nezávislé vedení trestního stíhání. Článek 61 ústavy představuje základní pojistku nezávislosti moci soudní, neboť teoreticky má pravomoc vyšetřovat i zásahy tajných služeb a dalších orgánů moci výkonné a vyvodit

¹¹⁶ STRNAD, Grazyna. The sixth republic under Roh Tae woo: the genesis of South Korean democracy. *Polish political science yearbook*, 2010, roč. 29, s. 204–225.

z těchto případných zakázaných jednání důsledky v podobě soudního procesu. Tento dodatek tak podporuje více autonomní soudní proces za předpokladu, že jeho implementace je dobře provedena a moc výkonná respektuje ustanovení tak, jak bylo přijato.¹¹⁷

Další článek, který rozšiřuje pravomoci zákonodárné moci, je článek 104 odst. 2 ústavy. Podle tohoto ustanovení je nutný souhlas Národního shromáždění k formálnímu doporučení ministra spravedlnosti ve chvíli, kdy prezident jmenuje soudce nejvyššího soudu. Zde se opět jedná o potenciálně důležitou kontrolu moci výkonné. Článek 104 odst. 3 stanoví, že všichni soudci ostatních soudů, to znamená soudci čtyř vrchních soudů a okresních a místních soudů, budou jmenováni ministrem spravedlnosti se souhlasem Konference soudců nejvyššího soudu. Podle předchozí úpravy (Yushin ústava) byli tito soudci jmenováni pouze ministrem spravedlnosti na základě instrukcí prezidenta. Ve spojení s článkem 104 odst. 2 to tedy znamená, že lze vyloučit jmenování soudců jen z důvodu loajality k určité politické straně nebo dokonce používat nejmenování jako formu politického nátlaku.

Dále podle článku 105 ústavy je změněna doba trvání mandátu soudce nejvyššího soudu z 5 na 6 let. Jedná se o reakci na změnu volebního období prezidenta republiky, neboť ta je zkrácena ze 7 na 5 let s nemožností znovuzvolení, tudíž soudci nemohou být v podstatě znovu jmenováni tím, kdo je poprvé jmenoval na jejich místo. Podle článku 106 odst. 1 soudci nemohou být ze svého místa odvoláni, pouze s výjimkou impeachmentu nebo z důvodu odsouzení za trestný čin, za který hrozí trest odnětí svobody nebo trest přísnější. Z důvodové zprávy vychází, že motivem schválení tohoto dodatku je spolehlivější zajištění pracovního místa soudců, kdy nadále menší provinění, které vyústí v detenci nebo pokutu, nebude důvodem pro odvolání soudce z funkce; tím se posiluje soudcovská nezávislost.¹¹⁸

Článek 110 odst. 4 stanoví pro občany právo na soudní přezkum trestů smrti uložených vojenskými soudy podle „zvláštního stanného práva“ jako reakce na minulý režim a jím zřízené vojenské soudy, jejichž jurisdikce se vztahovala i na

¹¹⁷ WEST, James M., BAKER, Edward J. The constitutional reforms in south korea 1987: Electoral Processes and judicial independence. *Harvard human rights yearbook*, 1988, roč. 1, s. 135.

¹¹⁸ Tamtéž.

civilní obyvatelstvo. Jednou z nedůležitějších změn bylo založení nezávislého ústavního soudu jako odvolacího soudu poslední instance pro politické procesy. Tento soud podle článku 111 změněné ústavy má působnost a pravomoc:

1. Přezkoumat soulad ústavy a zákonů,
2. Rozhodovat otázku impeachmentu (týkající se prezidenta, soudců nejvyššího soudu, soudců obecných soudů a jiných vyšších státních úředníků),
3. Rozpustit politickou stranu,
4. Rozhodovat kompetenční spory,
5. Rozhodovat o ústavních stížnostech.

Ve své podstatě se nejedná o úplně nový a dosud neznámý orgán kontroly ústavnosti v rámci korejského právního systému. Je to přímý následovník zvláštního orgánu, tzv. Ústavní komise, kterou založil v kapitole 7 Yushin ústavy tehdejší prezident Park Chun - Hee v roce 1972. Tato komise během svého patnáctiletého fungování nevydala jediné rozhodnutí.¹¹⁹

Dne 5. října 1988 byl vydán zákon o ústavním soudu, který obsahoval základní ustanovení o organizaci a složení ústavního soudu. Prvních 9 soudců bylo jmenováno 15. září 1988, což je datum považované za počátek faktického fungování historicky prvního ústavního soudu v Koreji. Současná ústava stanoví, že ve věcech ústavy je vždy věcně příslušný ústavní soud. A také představení ústavní stížnosti jako prostředku občanů k přímému kontaktu s ústavním soudem k domožení se svých ústavně zaručených základních práv.¹²⁰

¹¹⁹ WEST, James M., BAKER, Edward J. The constitutional reforms in south korea 1987: Electoral Processes and judicial independence. *Harvard human rights yearbook*, 1988, roč. 1, s. 135.

¹²⁰ Constitutional Court of Korea, *History of Constitutional adjudication*. 2014. [cit. 10. března 2018].
Dostupné na <http://english.ccourt.go.kr/cckhome/eng/introduction/history/historyOfConsAdju.do>.

9 Shrnutí všech dodatků k ústavě

Od založení Korejské republiky a vydání nové ústavy v roce 1948 Korea změnila svou ústavu celkem devětkrát, a to v průměru vždy každých pět let. Tento samotný fakt pouze potvrzuje historický politický vývoj Koreje jako země, které dlouho trvalo nalezení politické stability. Každá změna režimu znamenala změnu ústavy. Změny ústavy se projevovaly v abnormálních časových prolongacích prezidentských mandátů nebo často byly vydány pod stanným právem.¹²¹

9.1 Změny ústavy v letech 1948–1987

9.1.1 První dodatek

Původní znění ústavy bylo první změně podrobena v roce 1952, kdy se prezident Syngman Rhee pokusil o prodloužení svého mandátu tím, že vyhlásil stanné právo a změnil ústavu tak, aby dovozovala přímou volbu prezidenta lidem. V článku 53 korejské ústavy z roku 1948 bylo totiž stanoveno, že volba prezidenta probíhá nepřímou, a to členy Národního shromáždění. Byla to reakce na opozici v Národním shromáždění, která v roce 1952 byla silně zaměřena proti Rhee režimu. Rhee prosadil změnu ústavy i přes protesty opozice. Stalo se tak během korejské války (1950–1953), protože v té době se Národní shromáždění scházelo v dočasném hlavním městě Pusanu. Stanné právo bylo vyhlášeno, aby zabránilo jakékoliv politické aktivitě. Národní shromáždění rozhodovalo o tomto dodatku v průběhu noci se 166 členy v atmosféře strachu. Jak bylo očekáváno, dodatek byl přijat bez jediného negativního hlasu a Rhee byl znovuzvolený prezidentem.¹²²

¹²¹ YOON, Dae-Kyu. New Developments in korean constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim Law & Pol'y Journal*, 1995, roč. 4, s. 400-404.

¹²² YOON, Dae-Kyu. New Developments in korean constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim Law & Pol'y Journal*, 1995, roč. 4, s. 400-404.

9.1.2 Druhý dodatek

Další ústavní změny přišly v roce 1954 a umožnily Rhee užívat si ničím nelimitovaný mandát prezidenta. V tomto případě došlo ke zmanipulování hlasování, neboť ústava byla změněna v rozporu s jejími vlastními ustanoveními. Ke změně byla potřeba dvoutřetinová většina, ale do této většiny chyběl platně jeden hlas. Tyto manipulace s ústavou se Rhee nakonec vymstily, protože díky nim přišel o podporu lidu v roce 1960.¹²³

9.1.3 Třetí dodatek

Přijetí třetího dodatku k ústavě předcházelo pád Rheeho režimu na základě občanských nepokojů a spěchu při přijímání nové ústavy. Třetí dodatek tedy představoval zavedení parlamentního systému vlády místo prezidentského. Tato změna byla natolik výrazná, že se nové období vlády začalo označovat jako druhá republika.¹²⁴

9.1.4 Čtvrtý dodatek

Došlo k němu v roce 1960. Dodatek zavedl zákon pro retroaktivní potrestání těch, kteří byli shledáni vinnými manipulací voleb, korupcí a ničením veřejného majetku. Jako výsledek tlaku společnosti tento dodatek zajistil ústavní výjimku z principů zakazujících *ex post* potrestání.

9.1.5 Pátý dodatek

Trvání období druhé republiky nebylo dlouhé a politická nestabilita podněcovala vojenské složky k zásahům do civilních záležitostí. Poté, co došlo v roce 1961 k puči, v roce 1962 byla vojenskými zástupci vydána nová ústava. Hlavní změnou

¹²³ YOON, Dae-Kyu. New Developments in Korean Constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim Law & Policy Journal*, 1995, roč. 4, s. 400-404.

¹²⁴ Tamtéž.

ústavy bylo opět znovu zakotvení prezidentského systému vlády s přímými volbami. Tak začala třetí republika. Protože Národní shromáždění bylo rozpuštěno, musela být ústava přijatá v referendu. Stanné právo ovšem nebylo zrušeno až do dne, kdy se konalo referendum.

9.1.6 Šestý dodatek

K další změně ústavy došlo v roce 1969, a to proto, aby si Park Chung-Hee, generál, který se díky puči stal prezidentem, zajistil třetí volební období ve svém úřadě. Ústava z roku 1962 totiž limitovala prezidenta pouze ve dvou možných kandidaturách. Aby se vyhnul velkému odporu opozice, nechal svolat pouze členy majoritní strany v Národním shromáždění. Ti se sešli uprostřed noci a v budově naproti Národnímu shromáždění. Opoziční poslanci se sice o schůzi dozvěděli, ale bylo již příliš pozdě. Dodatek, který umožňoval Parkovi stát se prezidentem potřetí, byl přijat bez jejich účasti na hlasování. Navíc byl později potvrzen referendem.¹²⁵

9.1.7 Sedmý dodatek

Změna ústavy v roce 1972 byla motivována zajištěním neomezeného mandátu prezidenta Parka. Tehdy vydal prezidentské nouzové nařízení, jehož účinky suspendovaly účinnost ústavy a všechny politické aktivity tím byly zastaveny. Bez jakékoliv politické debaty nebo zjišťování veřejného mínění byl dodatek podán jako věc k rozhodnutí v referendu. Protože se zároveň Park bál, že znovu již v přímé volbě nebude znovu zvolen, změnil volební proces, čímž byl prezident volen v nepřímých volbách speciálním volebním orgánem k tomu zřízeným. Členové tohoto orgánu jsou voleni přímou volbou z kandidátů autoritami přísně vybíranými a kontrolovanými. Prezident Park byl tedy znovu zvolen bez jediného

¹²⁵ YOON, Dae-Kyu. New Developments in Korean Constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim Law & Pol'y Journal*, 1995, roč. 4, s. 400-404.

hlasu proti. Nová ústava také obsahovala další omezení základních práv. To předznamenalo vznik čtvrté republiky.¹²⁶

9.1.8 Osmý dodatek

Zavraždění prezidenta Parka v roce 1979 přineslo v roce 1980 další ústavní změnu. Volné místo po prezidentovi bylo brzy obsazeno jeho vojenskými kolegy vedené generálem Chun Doo Hwanem. Nový vojenský lídr změnil ústavu znovu. Jejich snahou bylo zajistit své vládě politickou legitimitu tím, že se symbolicky distancují od předchozí diktátorské vlády. Opakoval se stejný scénář jako v roce 1961, kdy došlo k vojenskému puči, a tak vojenské autority vyhlásily stanné právo, zakázaly politické aktivity a potlačily svobodu projevu. Pod novou ústavou prezident byl stále volen nepřímou volbou a jeho volební období bylo limitováno na jedno sedmileté období. Prezidentské volební období mohlo být nadále prodlouženo změnou ústavy, nicméně tato změna se nemohla aplikovat na momentálně úřadujícího prezidenta. Tento explicitní zákaz byl jedním z nejdůležitějších změn v nové ústavě. Tento nový režim vešel ve známost jako pátá republika.¹²⁷

9.1.9 Devátý dodatek

Protesty proti autoritativní vládě se postupně stupňovaly a vládnoucí strany stály před politickým dilematem – buď si svou moc udrží pomocí nouzových nařízení za každou cenu, nebo uspokojí požadavky veřejnosti. Na rozdíl od minulých režimů se tato vláda rozhodla vyslyšet volání svých občanů. Poslední revize ústavy v roce 1987 představuje dramatické odmítnutí minulých dob.

Poprvé v historii Korejské republiky a jejích dodatků byl dodatek z roku 1987 výsledkem relativně neomezené spolupráce mezi vládou a opozicí. Tato revize navíc byla přijata v souladu s ustanovením dosud platné ústavy. V tomto smyslu má nová ústava, která založila šestou republiku, zatím nejvyšší legitimitu. Nové

¹²⁶ YOON, Dae-Kyu. New Developments in Korean Constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim Law & Policy Journal*, 1995, roč. 4, s. 400-404.

¹²⁷ Tamtéž.

změny ústavy v roce 1987 tedy přinesly znovuzavedení přímé volby prezidenta a také trvání volebního mandátu v délce pěti let. Nová úprava ústavy také posílila moc zákonodárnou a další individuální základní práva.¹²⁸

¹²⁸ YOON, Dae-Kyu. New Developments in Korean constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim Law & Pol'y Journal*, 1995, roč. 4, s. 400-404.

10 Závěr

Tématem mé diplomové práce byla Korejská ústava ze 17. července 1948 a její novely ve světle politického vývoje Jižní Koreje. Korejská ústava byla v roce 1948 přijata jako výsledek boje za nezávislost Koreje. I přesto, že na jejím území působily okupační síly Sovětského svazu a Spojených států, touha Korejců po národním sebeurčení byla silnější. Ústava se inspirovala západním světem a demokratickými principy. V podstatě na první pohled připomíná většinu ústav z evropského kontinentu. Deklaruje svrchovanou vládu korejského lidu, zaručuje všem bez rozdílu základní práva a svobody a zdůrazňuje právo korejského lidu na národní sebeurčení. Vzhledem k tomu, že Korea je typickou asijskou zemí, bylo přijetí takové ústavy v podstatě menším experimentem. Dle mého názoru nebylo dopředu zřejmé, zda se model demokracie tak, jak ho znal západní svět, osvědčí i v zemi s tak jinou kulturou. Je třeba si uvědomit, že zatímco se ústavní tradice v Evropě vyvíjely během revolucí, válek mezi evropskými národy navzájem a byly výsledkem rozmanitého politického prostředí jednotlivých spolu sousedících zemí, tak Korea jako do nedávné doby odříznutý poloostrov takovou tradici neměla a neznala. Pro cestovatele z jiných částí světa to byla uzavřená exotická země s jedním etnikem a tradicemi vycházející z buddhismu a korejského konfucianismu. Korea byla po celá staletí země s tradicí monarchie a teprve okupace imperialistickým Japonskem přerušila tuto formu vlády. Domnívám se, že právě díky okupaci americkými jednotkami a vnesení americké myšlenky ústavnosti a demokracie, ať už chtěné, či nikoliv, byla Korea navždy pozměněna. Její vztahy se Spojenými státy byly vždy těsné a je nutné připustit fakt, že Korea byla dlouho dobu, a je tomu tak dodnes, silně ovlivněna Spojenými státy. Právě tento vliv se projevil na formě a obsahu první ústavy. Ostatní dodatky již byly skutečně výsledkem bouřlivého politického vývoje. Cesta k demokracii není v žádné zemi jednoduchá a ani Korea toho není výjimkou. Domnívám se, že právě zde do politického systému a ústavy často zasahovala mentalita korejského národa. Korejci potřebovali silného vůdce, aby je vyvedl z ekonomických krizí, a demokracie západního světa jim neimponovala.

Ze začátku byla Jižní Korea velice ekonomicky zaostalou zemí. Fakt, že se stal prezidentem Syngman Rhee, nikoho nepřekvapil, protože byl silnou osobností a charismatickým lídrem. Korejci respektovali jeho vzdělání a zkušenosti získané

právě na studiích ve Spojených státech, ale zároveň to, že tlačil na Spojené státy a Spojené národy, aby konečně nechaly Koreji nezávislost a stáhly své vojenské jednotky ze země. Jeho touha po nezávislosti byla hlavním bodem jeho politického programu. Ovšem v okamžiku, kdy mělo dojít k předání moci, se prezident Rhee postaral o to, žádná změna v této pozici nebyla připuštěna. K tomu použil změnu ústavy za účelem legitimizace své další vlády. Následující změna proběhla pomocí manipulací, zneužívání dominantního postavení a samotných ustanovení ústavy, a to vše proto, aby nebylo volební období prezidenta časově omezeno a on měl jistotu, že bude vládnout dál bez omezení. Tyto manipulace ale vyšly časem najevo; zapůsobilo veřejné mínění a tlak společnosti. Prezident Syngman Rhee podlehl tlaku veřejnosti a sám odstoupil ze své funkce. První náznaky snad rodící se demokracie a navracející se politické stability po jeho odstoupení se ovšem ukázaly jako předčasné. Bohužel i přes poměrně nadějně počáteční vyhlídky nedošlo k prosazení demokratického vládnutí. Korejská společnost nebyla připravena na využití všeho, co demokracie nabízela. Zmítaly jí ekonomické problémy, chudoba, nezaměstnanost, migrace a neustálá hrozba občanské války. Druhá republika padla dříve, než se mohla osvědčit. Vojenský puč byl i ve společnosti brán jako vysvobození z politického chaosu, který nesvědčil nikomu. Generál Park Chun - Hee bral své prezidentské povinnosti vážně do té doby, než se proti jeho vládě zvedla vlna nevole. Přeměna od zmatené demokracie druhé republiky na diktátorský režim pod taktovkou jednoho člověka byla pozvolná, ale očividná. Nakolik do toho zasáhla osobnost generála Parka, který byl ovlivněn a fascinován japonským imperialismem, to se dnes můžeme pouze domnívat. Pro generála Parka bylo podle mého názoru těžké vidět svou zemi v politickém rozkladu a na rozdíl od Syngmana Rhee neměl nikdy příležitost vidět model demokracie západního světa. Faktem zůstává, že na rozdíl od prezidenta Rhee, který svých zkušeností ze Spojených států ve své mnohaleté vládě nevyužil, nejde tento fakt klást generálu Parkovi k tíži. K diktátorskému režimu patří také diktátorské praktiky; ty šly ruku v ruce se změnami ústavy. Vláda generála Parka byla právně zakotvena změnou ústavy reflektující styl jeho vládnutí.

Tak začalo období čtvrté republiky, protože do této Yushin ústavy se promítlo vše, co potřeboval Park k ovládnutí státu. Jeho původním plánem byl návrat demokratických principů do korejského právního řádu a jejich dodržování,

jakmile se mu podaří v zemi nastolit pořádek. Bohužel se tak nestalo, ba naopak – kdokoliv, kdo nesouhlasil se státní politikou, byl stíhán a vězněn. Vše završil pokus o atentát na generála, který se nezdařil. To vyústilo v další represe, které neminuly ani jeho nejbližší spolupracovníky. To se nakonec stalo Parkovi osudným, neboť člověk z jeho nejbližšího okolí ho zavraždil. Tento čin uvolnil prezidentský úřad, čehož využil další vojenský důstojník Chun Doo Hwan. Ten se sice navenek distancoval od diktátorského režimu jeho předchůdce, ale *de facto* v něm sám pokračoval. *De iure* vydal novou ústavu v roce 1981, která nápadně připomínala nechvalně známou Yushin ústavu. Chun se pokusil reformovat to, co bylo zavedeno za Parkova režimu, ale i přesto, že zrušil některá omezení a zákazy, nebyl příliš úspěšným prezidentem. Proti jeho vládě se zformovala silná opozice, a tak jediné, co mohl ovlivnit, bylo v okamžiku předávání moci jen to, komu ji předá. Trval na tom, aby to byl jeho dlouholetý spolupracovník Roh Tae woo. Tak začalo období šesté republiky, které stále trvá. Poprvé došlo ke změně ústavy podle platných ustanovení a navrácení pravomocí jednotlivým složkám veřejné moci. Od tohoto okamžiku lze Koreu nazvat demokratickým státem, i když samozřejmě to byl teprve začátek cesty k ideální demokracii.

Resumé

This thesis is supposed to summarize the constitutional development of South Korea. There hasn't been much written about this topic, yet it is an interesting example of growing democracy. The situation in the Korean peninsula was and still is one of the most bizarre political phenomenon in the world. Korea used to be an isolated country for most of the western world. In 1945 it became free from the chains of Japanese imperialistic rule. For 35 years Korea was occupied by Japan, and later after Japanese defeat it was liberated by American and Soviet troops. That was the moment when America got its influence in the south of the Korean peninsula. In 1948 the Korean republic was established and new constitution was drafted. The constitution was based on democratic views and principles, common in European countries. It has been declared that Korean nation is independent and has its right to national self determination. Also first president of the Korean republic was Syngman Rhee, a political activist and well educated man. Nevertheless not even his education nor his charisma wasn't enough to implement democracy in Korea. It turned out to be his doom, since he refused to abdicate once his mandate was over. Instead he changed the constitution in his favour, to exceed his presidential term. After that he manipulated voting results and once this issue became public, he was forced to resign.

After this period, the second republic came to life. It was characterized by chaos in political scene, economic crisis and lack of political leadership. Change of constitution was filled with democratic principles, but none of them was carried out, since the second republic lasted only one year. It was ended by military coup, led by military general Park Chung – Hee. His rule slowly transformed into dictatorship, and he changed the constitution once again, to ensure himself an undisputed position of a president. With another change of constitution the period of the Fourth republic started. It was characterized by terror, pressure on the opposition against president, and many laws that banned political and other activities in the country, that could lead to protest against the president. Yushin constitution was characterized by its adaptation of dictatorship measures. President Park was killed later in 1979, by his chief in security simply because he refused to reduce his harshly forced measures. It seemed to the people that the end

of dictatorship is near, however it was nowhere close. The period of fifth republic started with the change of constitution and a new leader as a head of state. Chun Doo Hwan became another president, that wasn't able to keep his promises about social reforms, enforcing human rights and trying to initiate peace talks with its north neighbour. He soon became just another authoritative leader, with enforcement of constitutional changes not that different from the ones in Park Chung - Hee era. He promised, when the time comes, he will peacefully transfer his power to another candidate. But as the time went by, it became obvious that this situation won't occur. He saw an only option. His best friend and his counsellor during his presidency, Roh Tae woo as a candidate. So it happened, that Roh Tae woo won elections and in 1987 changed the constitution once again. Finally, there wasn't any force needed to promulgate new constitutional order. The constitution was indeed accepted in more than democratic atmosphere and it became a beacon of hope for other years to come.

Abstract

나의 논문은 한국의 헌법 발전을 요약한다. 나는 첫 번째 공화국에서 헌법 개발에 관해 글을 쓴다. 여섯 번째 공화국에. 한국 민주주의의 길은 길다. 나의 목표는 1948 년 이래로 헌법의 발전을 기술하는 것이 었습니다. 그것은 드라마와 실수로 가득차있었습니다. 그러나 한국은 민주주의에 도달했다.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

Monografie:

HEO, Uk, ROEHRIG Terence. South Korea since 1980. New York: Cambridge University Press. 2010. 213 s. ISBN 978-0-521-74353-2.

CHANG, Yun-shik, LEE Steven Hugh. Transformation in twentieth century korea. Routledge. 2006. 384 s. ISBN 9781134179381.

JINWUNG, Kim. A history of Korea: From „Land of the morning calm“ to states in conflict. Indiana: Indiana University press. 2012. 645 s. ISBN 978-0-253-00024-8.

KIM S. Samuel. Korea's democratization. New York: Cambridge University Press, 2003. 200 s. ISBN 0-521-53022-9.

Korean Overseas Information Service. The Republic of Korea and President Chun Doo Hwan. 길잡이미디어. 1983. 125 s.

OLSEN, Edward A. Korea the Divided nation. Greenwood Publishing Group. 2005. 191 s. ISBN 9780275983079.

SETH Michael J. A History of Korea: From Antiquity to the Present. Rowman & Littlefield Publishers, 2010. 552 s. ISBN 9780742567177.

SOONOK Chun. They Are Not Machines: Korean Women Workers and their Fight for Democratic Trade Unionism in the 1970s. Routledge. 2017. 228 s. ISBN 9781351879521.

YI, Pyong – chon. Developmental dictatorship and the Park Chung hee Era: the Shaping of modernity in the republic of Korea. New Jersey: Homa & Sekey Books. 2006. 384s. ISBN 9781931907286.

DE BEAR, Adam. From Sunshine to Storm clouds: an examination of South Korea's policy on North Korea, 2015, roč. 23, č. 3, s. 823.

DULL, S. Paul. South Korean Constitution. *Far Eastern Survey*, 1948, roč. 17, č. 17, s. 205–207.

KIM, Seong-ha Marie. Travails of Judges: Courts and Constitutional Authoritarianism in South Korea. *The American Journal of Comparative Law*, 2005, roč. 63, č. 3, s. 601-654.

LEE Han-key. Constitutional Development in South Korea. *Hong Kong Law journal*, 1974, roč. 41, č. 4, s. 47–48.

MOON Chung-in, *The First and the Second Republic (1948-1961)*. Coursera: Yonsei University. 2018. [cit. 20. března 2018]. Dostupné na <https://www.coursera.org/learn/understanding-korean-politics/lecture/GzhzG/1-3-the-first-and-second-republic-1948-1961>.

OH Jung-Eun , KANG Dong Kwan , SHIN Julia Jiwon, LEE Sang-lim L, LEE Seung Bok, CHUNG Kiseon. *Migration Profile of the Republic of Korea*. IOM MRTC Research Report Series, No. 2011-01. IOM Migration Research and Training Centre. Goyang-si, Republic of Korea.

PAK, Chi Young. The Third Republic Constitution of Korea: An analysis. *The western political quarterly*, 1968, roč. 21, č. 1, 736 s..

SUH, Sook-Dae. South Korea in 1981: The first year of the fifth republic. *Asian Survey*, 1982, roč. 22, č. 1, s. 107–115.

STRNAD, Grazyna. The sixth republic under roh tae woo: the genesis of south korean democracy. *Polish political science yearbook*, 2010, roč. 29, s. 204–225.

YOON, Dae-Kyu. New Development in Korean Constitutionalism: Changes and Prospects. *Pacific Rim law & policy journal*, 1995, roč. 4, č. 2, s. 24.

WEST, James M, BAKER, Edward J. The constitutional reforms in South Korea 1987: Electoral processes and Judicial independence, *Harvard Human Rights year book*, 1988, roč. 1, s. 135.

Elektronické zdroje

A Decade of American Foreign Policy: Basic Documents, 1941-49. *The Yalta Conference* [online]. 2008 [cit. 20. března 2018]. Dostupné na <http://avalon.law.yale.edu/wwii/yalta.asp>.

Asian info.org. *The Kim Young Sam Administration*. Korean Embassy. 2000. [cit. 21. března 2018]. Dostupné na http://www.asianinfo.org/asianinfo/korea/history/kim_young_sam_administration.htm.

Association for diplomatic studies and training (ADST). *Moments in U. S. Diplomatic history: Cain and Abel: Splitting up North and South Korea* [online]. 15. srpna 2016 [cit. 14. listopadu 2017]. Dostupné na <http://adst.org/2013/08/cain-and-abel-splitting-up-north-and-south-korea/#.WgsZnWjWxPZ>.

BREEN Michael, *Fall of Korea's First President Syngman Rhee in 1960*. The Korea Times. 2010. [cit. 17. února 2018]. Dostupné na https://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2011/01/113_64364.html.

Constitutional Court of Korea, *History of Constitutional adjudication*. 2014. [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <http://english.court.go.kr/cckhome/eng/introduction/history/historyOfConsAdju.do>.

GREGG, Donald. *Park chung hee*. 1999. TIME. [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,2054405,00.html>.

Chosunilbo redakce, *60 Years of the republic: The end of Syngman Rhee's Rule*. The Chosunilbo. 2008. [cit. 18. února 2018]. Dostupné na http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2008/07/07/2008070761019.html.

MULLENBACH J. Mark, *Dynamic Analysis of Dispute Management Project. South Korea 1948 – present*. Department of Political Science, University of Central Arkansas. 2001. [cit. 14. února 2018]. Dostupné na

<http://uca.edu/politicalscience/dadm-project/asiapacific-region/south-korea-1948-present/> .

National Defense and the Canadian forces. *Operation United Nations Commission on Korea*. 2008. [cit. 12 března 2018]. Dostupné na <http://www.cmp-cpm.forces.gc.ca/dhh-dhp/od-bdo/di-ri-eng.asp?IntlOpId=266&CdnOpId=314>.

The New York Times. *Coup brought Park chung hee to power in 1961*. 1979, New York Times archives [cit. 12. března 2018]. Dostupné na <https://www.nytimes.com/1979/10/27/archives/coup-brought-park-chung-hee-to-power-in-1961.html>.

Právní předpisy

Korejská ústava ze 17. července 1948

Korejská ústava z roku 1987 se všemi dodatky